

KANSA TAISTELI

- miehet kertovat

N:o 8 1959

RAHA ON LUJASSA

Älkää repikö rahaa, ei se siitä lisääny. Entistä tarkempi harkinta on nyt tarpeen rahan käytössä. Säästäkää liimapaperi ja kysykää neuvoja Yhdyspankilta. Nykyaikainen, suuri liikepankki on paras neuvonantaja raha-asioissa. Yhdyspankki antaa mielellään asiantuntemuksensa käytettäväksi kaikissa kiperissä pulmissa, joita nykyisenä kireän rahan aikana esiintyy.

YHDYSPANKKI

Kertohylly

— huokea, koottava hyllykkö varasto- ja arkistokäyttöön. Esim. 10 jm:n (50 hyllymetriä) hyllykkö maksaa kevytrakenteisena ja puuvalmiina vain 23.605.—.

Kertohyllyjä myyvät mm.: Kesko Oy, Teräs Oy, Starckjohann Oy, sekä useat muut rautakaupat ja konttorikoneliikkeet maan eri puolilla.

RAUMA & REPOLA

Rauman Tehtaat, Rauma, pääkontt. Helsinki, puh. 13100

VIHTAVUOREN HAULIKONPATRUUNOILLA pääsette tuloksiin

VIHTAVUOREN haulikonpatruunat kehittävät haulille suuren alkunopeuden suhteellisen pienellä paineella. Tästä johtuu niiden hyvä läpäisykyky ja tasainen osumakuvio.

VIHTAVUOREN laaduntarkkailun alaisilla haulikonpatruunoilla on miellyttävä ampua!

Savuton ruuti (punainen hylsy)

Kal. / pituus
12/70, 12/65
16/70, 16/65
20/65

Musta ruuti (vihreä hylsy)

12/65, 16/65

Saatavana kaikkialta alan liikkeistä

KANSA TAISTELI

– miehet kertovat

KERTOMUKSIA SOTIEMME TAPAHTUMISTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kenraaliluutnantti A. Blick. TOIMITUSKUNTA: Puheenjohtaja kenraaliluutnantti K. L. Oesch, jäsenet: kenraaliluutnantti E. Mäkinen, kenraalimajuri R. Lagus, kontra-amiraali S. Sundman, eversti L. Harvila, eversti B. Ikonen, eversti E. Kuussaari, eversti G. Magnusson, eversti Valo Nihtilä, eversti U. A. Tähtinen, varatuomari Julius Lagus, ylivääpeli G. Lehti. TOIMITUS: Päätoimittaja, Munkkiniemi, Dosentintie 2, puh. 482050, toimittajat, Simonkatu 12 A 4, puh. 662696. KONTTORI: Helsinki, Korkeavuorenkatu 28. Puhelimit: tilaukset 19367, levikinhuolto 622271. Postisiirtotili n:o 94941. KUSTANTAJAT: Sanoma Osaakeyhtiö ja Sotamuisto-yhdistys ry.

ILMESTYY VUONNA 1959 12 NUMEROA, JOISTA 2 KAKSOISNUMERONA. TILAUSHINTA 600 MK

Kalervo Talvitie

KUN "OJASEN BUNKKERI" TUHOETTIIN

"Ojasen bunker" — keväällä 1943 — näkyy taivaanrantaan vastaan lumihankien keskellä tummana kohoutumana

LENINGRADIN liepeillä Keski-Kannaksella Ohtan lohkolla 200 m päässä asemistamme sijaitsi vihollisasemiin kuuluva ns. Ojasen bunker, jota venäläiset itse nimittivät "Istrebiteljiksi", suomeksi "Hävittäjä". Siinä oli kaikkiaan kuusi ampumasektoria, joista kahdessa kiinteäjalustainen 45 mm:n tykki ja sen putken alle asennettu konekivääri. Bunkkerin katolle saakka ulottui hieno 10-kertaisesti suurentava periskooppi. Bunkkerin oviaukon edessä oli metrin levyinen, kahden korkuinen ja kolmen metrin pituinen käytävä, joka oli rauta-

betonista, kuten koko korsukin. Bunkkerin katto oli noin 2 metrin vahvuinen. Asukkaita korsussa oli luutnantti ja 30 valittua miestä.

Ojasen bunkkerin tuhoamista olivat syksyllä 1941 yrittäneet milloin minkäkin porukat parhaat iskurit — turhaan. Tähän "kapteenintappajabunkkeriin" oli ammuttu ties miten monta täysosumaa, milloin minkäkin kaliiberin aseilla — turhaan. Mitä erilaisimpia suunnitelmia oli laadittu pahamaineisen bunkkerin menoksi — turhaan. Ojasen bunker kyyhötti Ohtan tien varressa synkkänä ja uh-

kaavana, ja moni meikäläinen oli sitä tukikohta "Polasta" tai muualta tähytäessään saanut surmanluodin otsaansa.

30.3.42 kello 14 on JR 7:n komentajan, eversti A. Kempin käskynjako pataljoonien komentajille. Ojasen bunkkeri on tuhottava. Tehtävän määrää rykmentin komentaja Pohjoislohkon (II Pataljoonan) komentajalle, majuri Arvo Aholalle. I Pataljoona saa tehtäväkseen samanaikaisesti kiinnittää vihollisen huomion toisaalle tuhoamalla Keskilohkon vasemman siiven edessä n 500 m asemistamme sijaitsevan vihollisen etuvartioaseman. Samassa tarkoituksessa III Pataljoona taas saa käskyn haravoidsa asemiansa edessä olevan metsikön ja asettaa sen itäreunaan kaksi aliupseerivartiota.

Bunkkerin valtaamisen antaa II pataljoonan komentaja jääkärijoukkueensa tehtäväksi johtajanaan vänrikki Niilo Voittis. Tehtävää varten joukkue jaetaan neljään syöksyryhmään, joista yhden johtajaksi on määrätty vapaaehtoisena mukaan pyrkinyt ylikersantti Eino Ripatti 5. komppaniasta. Osastolle tulee aseistukseksi 12 konepistoolia, runsaasti käsikranaatteja ja kasapanoksia. Bunkkerin räjäyttämiseen osallistuvan, rykmentin pioneerijoukkueesta muodostetun osaston vahvuus on 12 miestä johtajanaan luutnantti Keijo Tujunen. Pioneereille tulee mukaan 230 kg rotulia, joka kuljetetaan mukana neljällä ahkiolla. Sekä syöksyosastolla että pioneereilla on sukset ja lumipuvut.

31.3.42 kello 4 syöksyosasto siirtyy suunnitelmien mukaisesti mahdollisimman suurta varovaisuutta ja äänettömyyttä noudattaen lähtöasemaansa. On työntä pakkasta kymmenkunta astetta. Täysikuu valaisee avonaista maastoa, vaikka kuu onkin jo laskemassa. Hanki on karkeaa ja suksen karina kuuluu verraten hyvin, jonka johdosta osaston pojat purnaavat. Majuri Ahola tulee paikalle ja rauhoittaa miehiä sanoen, että kyllä kaikki hyvin menee, ja miehet rauhoittuvatkin silminnähtävästi.

Syöksyosasto lähtee liikkeelle kello 4.20. Partiot etenevät peräkkäin n 20 metrin etäisyyksin. Hiihdetään kuolleen kulman suojassa äänettömästi ilman sauvoja. Vihollisen puolella vallitsee vielä täysi hiljaisuus. Mieliala on jännittynyt. Päästyään matkan puolivälissä olevan harjanteen tasalle jääkärit syöksähtävät yhtenä ryöppynä kohti vihollisen ampumahautaa, joka etelästä johtaa "Ojasen bunkkeriin". Joku potkaisee huomaamattaan miinalangan poikki, mutta miina ei laukea. Todettuaan vihollisen parivartion etummainen syöksyryhmä pysähtyy, mutta kuin väkisin taemmat ryhmät, Ripatti etunenässä, tunkevat päälle. Ripatti komentaa: "Hautaan joka jätkä!" ja hän sekä jääkäri Lehtisalo painuvat lumeen hautautuneen esteen yli aseisiin ja tuhoavat hölmistyneet vartiomiehet, jotka ovat kuitenkin kerinneet hälyttää bunkkerin miehet. Ripatti ja Lehtisalo painuvat nyt kärjessä kahden syöksyryhmän muiden miesten seurattessa tiiviissä tuntumassa bunkkerille mentäessä. Vastaan tulevat 15 vihollista nukutetaan "nikkelimyrkytyksellä", ja lipas kun loppuu, vaihtuu toinen tilalle. Ennen bunkkeria on edessä yhdyshaudan katettu osa, jonka pimeään aukkoon Ripatti ampuu lipaan tyhjäksi ja lähtee vetämään. Ripatti on pu-

"Ojasen bunkkerin" räjäytys nähtynä Ohtan ja Riihiön lohkon saumasta

dota tunnelissa korsuun, mistä kuuluu kovaa puheen pulinaa. Korsu jätetään rauhaan, ja Ripatti painelee yhdessä Lehtisaloon kanssa eteenpäin.

— Päivää, kuuluu Ripatin tervehdys ennen bunkkeria olevan piiskatykin kolmelle miehelle, ja konepistooli laulaa kylmän laulunsa. Ripatti nappaa Tähtipistoolin muistoksi. Samassa on partion kärki bunkkerilla, jonka ovi on ehditty lukita. Sisältä kuuluu kovaäänistä keskustelua bunkkerin ampuessa konekivääreillä etumaastoa. Ripatti hyppää sen katolle ja omiin aseimiinsa päin seisoen heiluttaa lakkiaan huutaen:

— Täällä ollaan!

Kaikki on tapahtunut salamannopeasti, ja muutkin syöksyryhmät toimivat suunnitelmien mukaisesti. Kersantti Niemisen ja alikersantti Hämäläisen ryhmät ovat hyökänneet oikealle, maantien suuntaan. Korpraali Piiparinen heittää kasapanoksen asuntokorsuun, jonka kattohirret sinkoilevat taivasta kohden. Silloin vihollinen alkaa maantien suunnalta taisteluhautaa pitkin ja aukeankin yli paksussa lumessa hyökkäillä noin joukkueen suuruisin voimin osaksi savuverhon suojassa. Jääkäreitä on vain kymmenen — Nieminen, Hämäläinen, Piiparinen, alikersantti Kajander, korpraali Räsänen sekä jääkärit Heinonen, Salmijärvi, Niemi, Kontiainen ja Tikka. Viholliset ovat ilman lumipukuja ja pojat nappivat niitä helposti, varsinkin jääkäri Salmijärvi kaataa kiväärillään hyökkääjän toisensa jälkeen. Painostus jatkuu kuitenkin uhkaavana heikon varmistuksen taistellessa ylivoimaa vastaan aivan lähietäisyydeltä.

Kersantti Laakoli ja hänen mukanaan jääkärit Korpi, Kuitunen, Hynönen, Palonen ja Niini ovat jatkaneet Ojasen bunkkerilta satakunnan metriä eteenpäin. Pian alkaa vihollinen tehdä vastaiskuja tälläkin suunnalla, mutta ne torjutaan.

Räjäytysosasto, joka luutnantti Tujusen johdolla on seurannut jääkäreitä vetäen perässään neljää raskaasti kuormattua ahkiota, on matkalla joutunut kahakkaan erään sisukkaan vihollisen kanssa. Luutnantti Tujunen ampuu ensin, mutta patruuna ei laukea, ja sitten kumpikin rävyttää yhtäaikaa osu-

matta. Käsikranaatti lentää Tujusta kohden, mutta räjähtää kaikeksi onneksi ampumahaudan kulman takana. Tujunen kutsuu lähellä olevan jääkärin avukseen. Tämä pudottaa muutaman sarjan tunneleihin, mutta vihollinen ampuu jääkärää jalkaan ja heittää käsikranaatin, mistä tämä lisäksi haavoittuu. Nyt sisukas vihollinen jätetään kuitenkin rauhaan, ja räjäytysosaston miehet hyppäävät ylös ampumahaudasta sekä kulkevat taisteluhaudan reunaa pitkien eteenpäin.

Osasto saapuu bunkkerille. Bunkkerin oven eteen kasataan mahtava 230 kg:n kasapanos, ja alikersantti Antti Arvola ja korpraali Partinen jäävät sitä sytyttämään. Tujunen ja muut pioneerit — alikersantti Hämäläinen, pioneerit Reinikainen, Nevalainen, Jaakkola, Vaskinen, Koskinen, Pynnönen,

maksi osaksi. On jo valoisaa, joten vihollinen saattaa nähdä vetäytyvän syöksyosaston ja pioneerit myöskin taemmista asemistaan. Kun irtautumista suojannut oikeanpuolinen varmistuspartio lähtee vetäytymään, miehittää vihollinen ampumahaudat ja avaa kiivaan kivääritulen. Vihollisen konekiväärit tulittavat välimaastoa ja samaan aikaan 6 tuuman tykki ampuu kymmenisen kranaattia osaston kulkureitille. Eräs miehistämme haavoittuu kktulesta. Hänen edessään olevat kaksi miestä eivät näytä aikovan viimeisenä tulevan Ripatin käskyistä huolimatta palata haavoittuneen luo. Silloin Ripatti suuttuu ja huutaa:

— P...leen jätkät, nyt tulee justiin toppi, jollette tule takaisin!

Miehet palaavat takaisin, ja haavoittunut noste-

"Ojasen bunkkeri" oli samaa tyyppiä kuin ylläoleva venäläisten välirauhan aikana Moskovan rajalle rakentama bunkkeri

Matikainen ja Teittinen — lähtevät työnsä tehtyään jääkärien mukana loitomaksi, missä he tehokkaasti osallistuvat päälletunkevien vihollisten torjuntaan.

Pian jymähti. Paksu savupilvi tulvahti ilmaan ja toinen pitkin maata bunkkerin ovesta pois päin. Ampuma-aukosta leiskahti tulen liekki ulos. Bunkkerin takaosa oli luhistunut. Sen etuseinämä jäi näköjään ehjäksi — päivällä todettiin senkin lohkeilleen — mutta sisällä ollut vihollismiehitys oli tuhoutunut.

Paluumatka muodostuu koko retken vaikeim-

taan Ripatin vetämään ahkioon kktuotien sinkoillessa pitkin hangen pintaa ryhmän ympärille. Haavoittunut tuodaan omalle puolelle, ja kello 5.45 mennessä ovat syöksyosasto ja pioneerit vetäytyneet takaisin lähtökohtaansa.

Omat tappiot ovat kolme kaatunutta ja viisi haavoittunutta. Vihollisen menetykset ovat kaatuneina 33 miestä. Lisäksi on otettava huomioon kahdessa puukorsussa sekä bunkkerissa tuhoutuneet viholliset.

Ojasen bunkkeri oli tuhattu.

”H-hetki on kello 12. Syömme nopeasti ja luemme ’Herran siunauksen’, sillä tästä tehtävästä tuntuu meistä mahdottomalta selviytyä hengissä. Se tuntuu ylittävän kaiken ennen koetun. Onhan komppaniasta jäljellä vain 40 miestä, joiden on hyökättävä keskelle vihollisasemaa. Tämä tuntuu ylivoimaiselta.”

”Etenette välittämättä vihollisesta ja pesäkkeistä”

Kuvaus erään kevyen osaston reippaasta etenemisestä Karjalan kannaksella v. 1941 vanhaa valtakunnanrajaa kohden

OMIEN joukkojemme saavuttua Ahijärven kannakseen saan käskyn hyökätä yhdellä komppanialla tämän kannaksen läpi, edetä välittämättä vihollisesta ja pesäkkeistä Metsäkylään—Ronnunkylään—Seppälänkylään—Kekrolaan, ottaa haltuumme Kekrolan tienristeyksen ja varmistaa sen, jatkaa osillamme hyökkäystä edelleen Uuteenkylään ja Hartosiin, sekä ottaa ja pitää sen. Kev.Os. 6 on jo kovia kokeneena ja kärsineenä kutistunut tavattomasti (komppanian vahvuus enää noin 40 miestä). Hyvin väsyneenä edellisen yön taisteluista se kyyköttää läpimärkänä maantienojissa mäellä vastapäätä Ahijärveä. Täältä näemme hyvin vastapäisen rinteen, joka on vihollisen hallussa.

Otan joukkueenjohtajat luokseni, näytän vastapäisen rinteen, jolla sijaitsee Ahijärvenkylä ja annan hyökkäyskäskyn siten, että H-hetki on kello 12. Syömme nopeasti ja luemme ”Herran siunauksen”, sillä tästä tehtävästä tuntuu meistä mahdottomuudelta selviytyä hengissä. Olemme olleet monessa hyvin piinallisessa tilanteessa yhtenä, mutta tämä tehtävä tuntuu ylittävän kaiken. Jos olisimme edes saaneet hyökätä koko Kev.Os:llamme, asia olisi ollut toisin. Nyt meidän on hyökättävä komppanialla, jossa on jäljellä vain 40 miestä ja upseereita joukkueenjohtaja vänrikki Kukkonen ja minä, komppanian päällikkönä. Meidän on hyökättävä näillä voimilla keskelle vihollisasemaa. Tämä tuntuu ylivoimaiselta.

Kello 12 hyppään pyörälle ja näen komppanian seuraavan esimerkkiä. Meillä on jyrkkä alamäki ensin edessämme ja poljemme vielä senkin alas saadaksemme vauhtimme mahdollisimman suureksi. Sen jälkeen maasto alkaa nousta vastapuolelle. Samassa silmäni eroittavat tien molemmin puolin vihollisen konekiväärin. Heittäydyn ojaan, ja komppania

seuraa esimerkkiäni jakautuen molemmin puolin tietä. Samalla huomaan vihollisen kk-miesten ottavan jalat olleen — ampumatta laukaustakaan. Nyt huudan, että vihollinen pakenee. Pian takaisin pyörille!

Juoksemme tuota jyrkkaa mäkeä pyörinemme ylös. Minua hirvittää ajatus, että välittömästi edessämme pakeneva vihollinen pysähtyisi ja alkaisi meitä tulittaa. Näin ei kuitenkaan tapahdu, ja muistaen käskyn ”välittämättä vihollisesta ja pesäkkeistä jatkatte jne.” me todellakin jatkamme juoksuamme, kunnes tulemme mäelle ja Ahijärven kyläaukeille.

Mäen päällä hyppäämme jälleen pyörillemme ja alamme etenemisemme maantietä pitkin kylän keskitse. Täällä kohtaamme pienempiä vihollisosia, jotka ovat tiellämme. Vihollisetkin vihdoin huomaavat, että taitaapa olla matkalla ”finskejä”, koska nyt meitä jo harvakeen ammutaan. Joutuupa Pölänen taisteluun käsikranaatein haavoittuen itse ystävänsä Naukkaisen kaatuessa.

Olemme päässeet Ahijärven aukeiden läpi kuin pelkällä säikähdyksellä, sillä olihan tämä itse asiassa kuin paremmanpuoleinen katujuoksu ainakin yleisönsä puolesta. Sitten ajamme pientä metsätietä pitkin Metsäkylää kohti. Samalla kuuntelemme, kuinka nyt vasta Ahijärvellä taistellaan toisten joukkojemme yrittäessä seurata jälkiämme. Vihollinen on todennäköisesti selvinnyt hämmennyksestään.

Saavumme pian Metsäkylään, jossa yllätämme erään kymmenmiehisen vihollisosaston, joka istuu syömässä reittimme varrella. Nämä siirtyvät kuitenkin siinä hetkessä muille metsästysmaille.

Saavuttuamme Ronnunkylän laitaan huomaamme kylässä olevan myös vetäytyviä vihollisia osan ollessa parhaillaan sielläkin syömäpuuhissa. Mietin

hetken mitä tehdä, koska meitä vastassa on ilmeinen ylivoima, mutta pian päätän taas vain painua joukkoon julmaan.

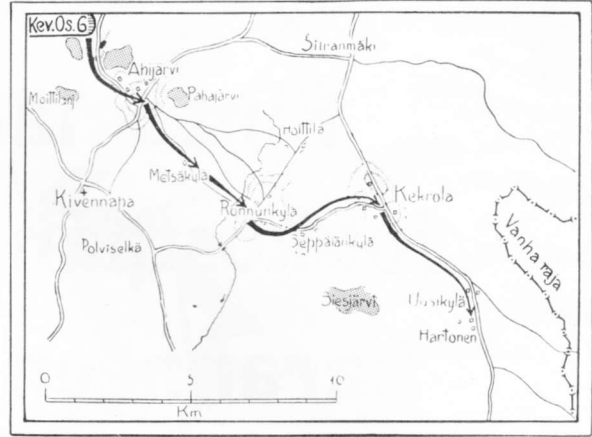
Enkä erehtynyt, sillä jälleen vihollinen yllättyi täydellisesti meidän yhtäkkiä ilmestyessä keskelle ateriaivaa vihollisosastoa. Vihollinen ällistyi siinä määrin, että osa niistä ei katsonut viisaaksi paeta ratsuineen, vaan alkoi juosta lähintä metsänreunaa kohti. Osa vihollisista selvisi metsään, mutta siitä me emme käskymme mukaan enempää välittäneet, vaan jatkoimme yhä etenemistämme kohti Seppälänkylää.

Pienen matkan ajettuamme huomasimme jälleen edessämme erään vihollisosaston, joka oli marssilla kohti Kekrolaa. Ajoimme Ukkolan kanssa kärjessä, ja aloimme polkea minkä jaksoimme päästäksemme sen huomaamatta niin lähelle kuin mahdollista. Välimatkamme oli vielä noin 200 m, kun jotkut vihollisista katsoivat taakseen, ja nyt odotin niiden maastoutuvan ja asettuvan meitä vastaan. Mitään ei kuitenkaan tapahtunut, vaan me pääsimme niistä noin 20 m päähän, jolloin pysähdyimme pyörät jalkojemme välissä ja avasimme konepistoolitulen. Jäljen arvaa!

Kun sitten saavumme Kekrolan aukeitten laitaan, näemme vihollisen purkavan parista autosta miehiä Kekrolan mäelle. Autot pääsivät karkuun Uudenkylän suuntaan ja muutamat tien poskeen jääneet miehet ehtivät ainoastaan muutaman laukauksen ampua kun jalkautuneena suorittamamme hyökkäys ajoi heidät pakosalle.

Tien sivussa on tukkikasa, jonka luo syöksyin ja johon myöskin Ukkola ja eräs kolmas meistä pyrki. Kuuntelemme pian kummissamme selvää vanjain polinaa. Ensin emme tajua, mistä se tulee, kunnes Ukkola kurkistaa tukkikasan alle, ja täällähän näitä "veikkoja" oli useampiakin.

Jos on herra herrallakin, niin on pp-miehelläkin mäet ja polkupyörä

2.D:n kuuluvan Kev.Os.6:n eteneminen Ahijärven ja Kekrolan kautta vanhalle rajalle 30.8.1941

Mainitussa hyökkäyksessä Kekrolan kyläaukeille meiltä kaatui yksi, ja toinen mies haavoittui. Tämä tien risteys meidän piti käskyn mukaan varmistaa, ja niin jätänkin vänrikki Kukkosen parinkymmenen miehen kanssa tänne tätä tehtävää suorittamaan.

Täältä lähdin etenemään kohti Uuttakylää ja Hartosta vain kourallinen miehiä mukani.

Päivä alkaa hämärtyä illaksi, kun olemme noussemassa mäkeä Hartosen kylään, jonka omistamisesta käydyssä vähäisessä kahinassa menetimme yhteiseksi suruksemme kunnan väepelimme Virtasen.

Rajusti suorittamamme retki oli päättynyt ja iltyöllä saapunut jalkaväki vapautti meidät tehtävistämme. Kaipaamme nuotioiden ääressä viettämääme lepoon.

Rintama- joukostaan karanneen rangaistuksena on kuolema

MUISTELLESANI muutamien vuosikymmenien takaisia aikoja näen, kuinka maamme koillisrajalla Sallan suunnalla suoritettiin vuonna 1918 noin 41 vuotta sitten sotatoimia. Talonpoikaisarmeija suurlta osaltaan vapaaehtoisin miehistöin taisteli siellä ylivoimaa vastaan puutteellisin asein ja varustein sekä vähäisen sotilaskoulutuksen saaneena ankarien, mutta kunnioitettujen ja ihailtujen jääkärien johdolla.

Sieltä palautuvat mm. mieleen nimet Autti, Id, Ilmoniemi, Stark, Wallenius, Villamo, Nummelin, Suvirinne, Torniainen, Sattuma, Suni, Svärd ja Paa-vilainen. "Ei pelkkä lasten leikki tuo, sen ties, kun ryntää nuo", voimme hyvin sanoa. Sen on moni heistä silloin näyttänyt ja myöhemmissä suuremmissa ja "komihammissa" sodissa vielä varmentanut. Joku heistä on jo eversti tai "kenraal" korkea, tähtirivi rinnassaan."

Vihollisen ns. Muurmannin punakaartin retkikunnan suunnitelmiin kuului tunkeutuminen Sallan kautta Kemijärvelle, sieltä Rovaniemelle ja Tornioon. Tarkoituksena oli saattaa valkoinen vapausarmeija puristuksiin kahden tulen väliin, mutta tämä suunnitelma ei kuitenkaan onnistunut.

Eräänä huhtikuun päivänä lähetettiin kaksi ryhmää käsittävä hiihtopartio silloisesta Sallan pataljoonasta tiedustelumatkalle vihollisen puolelle. Silloin kävi niin, että vihollinen yllätti äkkiarvaamatta tulellaan tämän partion, joka ryhtyi taisteluun. Yksi partion miehistä lähti kuitenkin suin päin hiihtämään pakoon ja toi esimiehilleen tiedon, että partio oli yllätetty ja tuhottu viimeiseen mieheen, ja vain hän oli yksin päässyt pelastumaan.

Tämän tiedon johdosta koottiin kaikki lähistöllä olevat joukot Ala-Kurtilta asti Tuntsajoelle silloisen Nivalan yksinäisen uutistalon tienoille. Osa joukoistamme asetui sinne aseisiin ja majoittui

talon asuinhuoneisiin, navettaan ym. Minäkin sain parin viikon ajan nauttia hyvistä unista tuon navetan lammaskarsinan vieressä. Aina joskus siinä heräsi eläinten ääniä kuullessaan toteamaan, missä ollaan. Korsuja ei silloin tunnettu. Niitä korvasi silloin lumeen kaivettu kuoppa, pohjalla havuja ja porontalja. Hanki oli siten suojana silloinkin Lapin ankarassa talvessa.

Samoilla tienoilla oli aikaisemminkin yksi vihollisen etenemisyritys pysäytetty. Tämän kahakan seurauksena viholliselta taistelulentäille jääneet 12 vainajaa oli koottu läheiselle rantatörmälle. Nyt oletettiin vihollisen olevan jälleen tulossa mainitun hälyttävän viestin perusteella. Tarkoituksena oli pysäyttää vihollisen eteneminen tähän samaan paikkaan, kuten edelliselläkin kerralla.

Näissä puolustuksen valmisteluissa oli ehtinyt kulua muutamia tunteja, kun kaukaa nähtiin sotilaita hiihtäen lähestyvän. Mutta — ne tunnettiin omiksi. Oma partiohan sieltä palasi. Partion johtaja teki ilmoituksen:

— Vihollinen avasi yllätyksellisesti tulen meitä kohti, vastasimme siihen samalla vähitellen vetäytyen, ja tässä nyt olemme. Vain yksi mies on poissa.

Kaikki paikalla olevat joukot komennettiin pariviriin vastakkain Tuntsajoen jälle Nivalan uutistalon lähettyville. Partionsa taistelussa jättänyt sotamies käskettiin rivien väliseen kujan ilman lumipukua. Paikalla olevien joukkojen päällikkö ilmoitti:

— Tämä mies on rintamalta karkaamisella, toveriensä pulaan jättämisellä ja väärin tietojen tuomisella ansainnut kuolemanrangaistuksen. Tuomio pannaan täytäntöön heti.

— Eikö ole armoa? ehti mies kysyä.

Vapaaehtoisia matkalla Vienan rintamalla 41 vuotta sitten

— Ei, vastasi joukkojen päällikkö ja otti hihnasta kaulassaan riippuvan parabelluminsa, laukaisi sen miestä kohti ja tämän kaaduttua ohjasi toisen laukauksen hänen ohimoonsa.

Olin silloin 17-vuotias korpraali ja korpraalikunnan johtaja. Ryhmäni sattui seisomaan vainajan kohdalla ja sai käskyn kantaa vainajan jokitörmällä olevien kahdentoista viholliselta jääneen kaatuneen joukkoon.

Tapaukseen liittyy eräs lisäpiirre, joka kuvaa silloista varusteiden puutetta monen ollessa silloin vielä omissa pukimissaan. Eräs sotamies huomasi vainajalla olevan hyvät lapikkaat. Hän pyysi ja sai vääpeliltä luvan hakea vainajan jalasta saappaat itselleen loppuun kuluneiden tilalle. Palatessaan sitten iltahämärässä saappaiden hakumatkaltaan kuuli sotamies Tuntsajoella ollessaan takaapäin ankaran "Seis"-komennon. Tämä vaikutti häneen karmivasti. Oliko vainaja jo tullut vaatimaan saappaitaan takaisin? Selvisihän asia kuitenkin. Vartiomies ei ollut nähnyt hänen menoaan, vaan huomasi vain hänen paluumatkansa.

Kokonaisuudessaan teki tapaus järkyttävän vaikutuksen vähäisen sotilaskoulutuksen saaneeseen joukkoon. Kouriintuntuvasti tuli täten jokainen tietämään sen, että sodassa annetut käskyt on täytettävä, jopa henkensä uhalla. Toveriaan ei missään vaiheessa saa jättää pulaan, eikä tietoisesti vääriä tietoja saa tuoda. Tapaus on lähtemättömästi painunut mieleeni, ja se on kaikissa elämäni vaiheissa seurannut mielikuvissani.

Sodan lait ovat ankarat. Ehkä näin jälkeenpäin ajatellen mainittu sotamies sai liian ankan tuomion, erittäinkin katsoen hänen lyhyeen koulutukseensa. Mutta eihän maanpuolustuksesta tulisi mitään, jos jokainen omaa nahkaansa pelastaakseen menettelisi hänen tavallaan. Tie viholliselle olisi tällöin avoin.

NEUVOKAS KORPRAALI LAATOKAN SAARELLA

LAATOKAN koillisosan saarista käytiin Talvisodassa helmikuulla 1940 monta katkeraa kamppailua, joissa ei armoa pyydetty eikä annettu. Tunnetusti kovat pakkaset ja yön pimeys tekivät näistä saaritaisteluista sitkeyttä, rohkeutta ja neuvokkuutta vaativia otteluja. Yksityisen taistelijan suorituskin saattoi silloin olla ratkaiseva koko joukon toiminnalle. Tällaisesta yksityisen miehen neuvokkuudesta kertoo seuraava, yksikön taistelukertomukseen perustuva tapaus.

Hyökkääjä oli yrittänyt vällata suomalaisten hallussa olevaa Petäjäsaarta, mutta siinä epäonnistunut. Saarta puolusti JR 35:n 5. komppania.

4.2.40 suorittamansa hyökkäyksen jälkeen vihollinen sai Putkisaaren, josta se hyökkäyksensä suoritti, lisävoimia mm. kranaatinheittimä. Helmikuun 15. pnä kello 2 aloitti vihollinen voimakkaan tykistövalmistelun uudelleen Petäjäsaaren ja kello 4 se ryhtyi pimeyden turvin hyökkäämään Petäjäsaarta vastaan. Vihollinen pääsi yllättäen tunkeutumaan saaren eteläkärkeen ja jatkoi reippaasti etenemistään. Hyökkääjän edetessä ja puolustajan pyrkiessä pysymään pimeän vallitessa asemissaan paikallaan vastapuolen joukot olivat pian sekaisin.

Eräs suomalainen korpraali totesi silloin yhtäkkiä joutuneensa saaren sisäosaa kohti etenevien vihollisten keskelle. Hän teki aivan oikean ratkaisun ja lähti juoksemaan vihollisen mukana, pyrkien koko ajan joukon kärkeen. Saatuaan siten hiukan etumatkaa hän kääntyi äkkiä ympäri ja avasi konepistoolillaan tulen juoksuovereihinsa. Sen osaston eteneminen pysähtyi siihen.

Taistelukertomus, vaikka kuvaakin tapahtuman, ei valitettavasti mainitse kuitenkaan korpraalin nimeä.

T. Reponen

REINO KALERVO

IV

ARMEIJAKUNNAN VAIHEITA TALVISODASSA

”RYKMENTINMOTTI”

KUN LEMETIN tienhaaran maasto oli saatu puhdistetuksi, olisi Taisteluosasto eli Ryhmä Oinaan huvenneille pataljoonille pitänyt suoda tilaisuus edes lyhyeen lepoon. Molemmat, I/JR 37 ja Er.P 8, olivat kantaneet raskaan taakan ja olivat kovin uupuneet. Er.P 22 oli jo aikaisemmin irroitettu Ryhmästä ja siirretty Pukitsanmäelle Ryhmä Lohikäärmeen komentajan alaisuuteen ja tuli nyt olemaan entisen taisteluosastonsa lähimpänä naapurina. Ryhmä Oinas, joka oli 22.1. alistettu eversti Hannukselalle, käsitti jälleen vain kaksi pataljoonaa. (Piirros siv. 218)

Mutta lepoon ei ollut aikaa, ei lyhyeenkään. Tuskin oli Lemetin tienhaaran motti selvitetty, kun eversti Autti soitti 9.2. kello 0.15 Ryhmä Oinaan komentajalle, kapteeni Kalervolle. Hän kertoi partioittensa liikkuneen myös Oinasta vastassa olevan vihollisen selustassa. Vorojenkiven etelä- ja länsipuolella ne olivat havainneet liikehtimistä, joka antoi aiheen otaksua, että siellä kenties valmistettiin irtaantumista. Eversti Autin käsityksenä oli, että vastustaja aikoi siirtää joukkonsa rautatien länsipuolelle, kun se kerran oli menettänyt mainitun tienhaaran maaston.

Lepohaaveet saivat jäädä, vihollinen oli ainakin tällä kertaa estettävä irroitautumasta, oli toimitettava ripeämmin kuin Ruhtinaanmäellä. Vain 5 minuuttia oli ehtinyt kulua komentajien välisen puhelinkeskustelun päättymisestä, kun Er.P 8 oli jo saanut uuden tehtävän. Pataljoonan tuli kaikilla sillä hetkellä käytettävissään olevilla voimillaan heti hyökätä maantielle Vorojenkiven ja ”Mökin” välillä ja katkaista se.

Noita ”käytettävissä olevia voimia” ei kyllä sillä hetkellä ollut lainkaan, mutta nopeasti kapteeni Nikula järjести hyökkäystä varten osaston, johon haali kokoon joukkueen verran miehiä eri kompanioista, liitti mukaan pari Ryhmän komentajan antamaa pioneeriryhmää, kranaatinheitinien tulenjohtueen ja yhden konekiväärin. Vielä omaa puolustulinjaa ylitettäessä hän käski osaston ottaa mukaansa pari pikakivääriä ja lähetti sen vänrikki Muurannon johdolla matkaan.

Osasto Muuranto lasketti suksilla pilkkosen pimeässä Vorojenkiven länsirinnettä ja ilmestyi yllättäen maantiellä parveilevien venäläisten keskelle, jotka hämmästyneinä pakenivat. Tyhjä panssari-

vaunukin sattui olemaan kohdalla, mutta ennen kuin kasapanokset ehtivät perille, miehet ennättivät hypätä siihen ja kolisten häipyi tankki Koirin-
ojalle päin. Kello oli 5 aamulla, kun tietä oli noin 300 metrin pituudelta vänrikki Muurannon hallussa, ja pioneerit suluttivat sen tehokkaasti molempiin suuntiin. Kello 7.20 saatiin vihdoin kauan kaivattu yhteys Pukitsanmäen puolustajiin. Siellä olevasta Er.P 22:sta alistettiin lähinnä tietä oleva komppania Ryhmä Oinaalle. — Näin syntyi ”Rykmentinmotti”.

”Motin ei koskaan saa antaa levätä”, tämä oli eräs mottitaistelun perussäännöistä, ja sen mukaisesti ryhdyttiin myös heti toimintaan.

Kello 8.15 sai I/JR 37 samana päivänä (9.2.) huolekseen koko mottialueen saartamisen, ja Er.P 8 vapautui seuraavana yönä suoritettavaa hyökkäystä varten. Sen toimeenpanoa tukisi I/JR 37 hyökkäämällä pohjoisesta harhauttamismielessä motin kimppuun saadakseen vihollisen huomion kääntymään itseensä. Kapteeni Nikulan pataljoonan piti nimittäin vyöryttää mottialue etelästä pohjoiseen. Maantien itäpuolella tuli täten 2./Er.P 8:n ryhtyä vänrikki Huuhkan johdolla hyökkäykseen leveällä rintamalla, ja sen länsipuolella tuli vänrikki Muurannon johtaman 1./Er.P 8:n kapeana kiilana pyrkiä käsiksi korsuihin.

Aamuyöstä 9/10.2. toimeenpantu hyökkäys koh-tasi aluksi vain heikkoa vastarintaa, mutta pian se kuitenkin lujittui. Tien itäpuolella avasi vihollisen tykistöpatteri suorasuuntaustulen hyökkääjiä vastaan eikä patteriin päästy käsiksi, kun sitä joka taholta suojasivat kk- ja pk-pesäkkeet. Kranaatinheitintulta pyydettiin avuksi ja sitä saatiin, mutta vaikutusta ei tulella ollut vähääkään. Syvässä hangessa kranaatit vain tupsahtelivat kenellekään vahinkoa tuottamatta. Hyökkäys hidastui ja pysähtyi sitten kokonaan.

Maantien länsipuolella oli vänrikki Muuranto kello 6 mennessä päässyt käsiksi ensimmäisiin korsuihin Vorojenkiven eteläpuolella olevassa tienmutkassa ja ehtinyt jo tuhota ne, kun pohjoisesta ajoi paikalle useita panssarivaunuja. Oli jäätävä odottamaan toisessa portaassa seuraavia panssarintorjunta-aseita, mutta nämäkään eivät enää voineet auttaa hyökkäystä liikkeelle. Tuli oli niin voimakas, ettei

edes konekiväärejä, vielä vähemmän panssarintorjuntatykkejä voitu siirtää eteen.

Valoisan ajan kestäneen tauon jälkeen hyökkäys jatkui uudelleen illan pimettyä, ja taistelu riehui läpi yön. Muutamia korsuja saatiin taaskin tuhoiksi, mutta kaiken kaikkiaan supistui maastovoitto noin 300 metriin. Jotakin sekini sentään oli, sillä nyt oli maantietä hallussa jo yli puolen kilometrin pituudelta.

Er.P 8 hyökkäys osoitti, että Rykmentinmotti oli vielä liian vastustuskykyinen käytettävissä oleville Osasto Oinaan heikoille voimille eikä vielä ollut lähestulkoonkaan "kypsynt". Tällaisten olosuhte-

kolmen tunnin taistelun jälkeen. Taistelun vielä riehuessa kävi myös I/JR 37 vahvennetun komppanian voimin Ruunaviidanmäeltä motin kimppuun. Seurauksena oli kiihkeä tuli suomalaisia vastaan kaikenkaliiberisista aseista. Tämä venäläisten tulitus jatkui sitten läpi yön suomalaisten pysäytettyä jo hyökkäyksensä ja asetuttua lepäämään kaikessa rauhassa teltoihinsa.

Vaikutti siltä, että Rykmentinmotissa oli helmikuun puolivälissä vallalla suuri hermostuneisuus. Tämän tästä tehtiin sieltä pienin joukoin murtautumisyrittäjiä, ja miltei jokaisena yönä avasivat motin kaikki aseet hirvittävän tulen, joka tuntikau-

Näkymä Lemetin motissa vallatussa tukikohdassa

den vallitessa ei Oinaan komentaja enää katsonut voivansa jatkaa hyökkäystä. Hän antoi 11.2. kello 9 käskyn sen keskeyttämisestä.

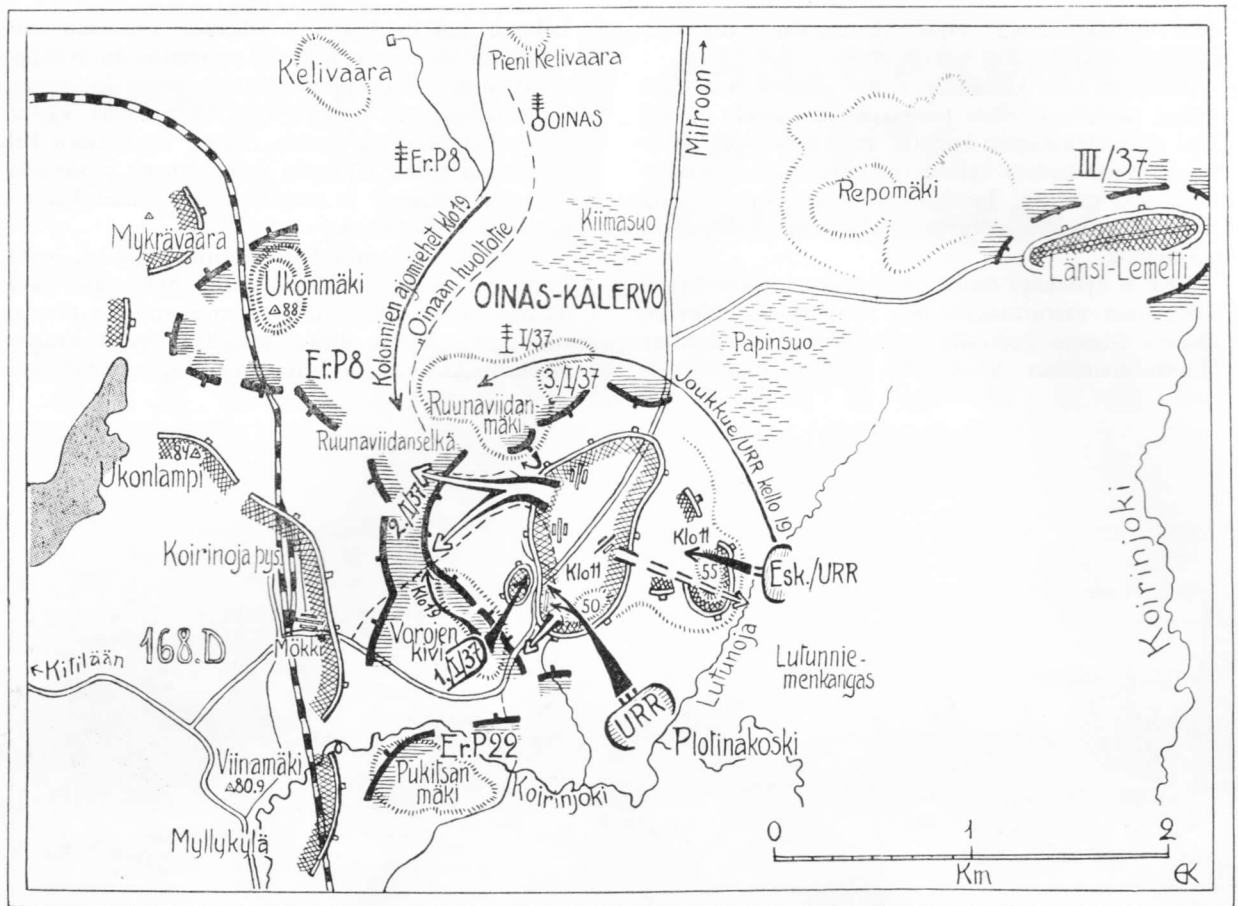
Rykmentinmotin "valvottamiseksi" jatkettiin kuitenkin pikkuhyökkäyksiä, joita suorittivat "tuholaisosastot" vihollisen korsualueita vastaan.

Kun lumikinosten läpi ryömien oli tuntikausien uurastuksen jälkeen päästy vihollisen keskelle, ryhtyivät miehet tuliaseittensa tukemana tuhoamaan korsuja heittäen käsikranaatteja ja kasapanoksia niiden kulkuaukoista tai savupiipuista sisään.

12.2. yritti Kitilän alueella oleva 168.D auttaa motissa olevia. Illan hämärtyessä se aloitti Koirinojan pysäkin luota hyökkäyksen tien avaamiseksi saarretuille. Er.P 8 löi yrityksen kuitenkin takaisin

palla piiskasi Vorojenkiven ja Ruunaviidanmäen tyhjiä rinteitä. Kun tilanne taas hetkeksikään rauhoittui olivat Er.P 8:n ja I/JR 37:n osastot heti valmiina toimimaan pitääkseen motin puolustajat hereillä.

Helmikuun 16. pñä kello 4 kävivät 168.D:n joukot jälleen Koirinojan pysäkin maastosta todella vakavaan hyökkäykseen Vorojenkiveä ja Pukitsanmäkeä vastaan. Lienee lopultakin päätetty murtaa saartorengas ja pelastaa motissa olevat, sillä jo heti hyökkäyksen alkaessa osallistui siihen ainakin pataljoonan voimat seitsemän panssarivaunun tukemana ja puolen päivän aikoihin arvioitiin hyökkääjän vahvuuden kohonneen jo rykmentiksi, samalla kun hyökkäys jatkuvasti laajeni pohjoiseen päin.

Rykmentinmotin ratkaisutaistelut IV AK:n Koirinojan rintamalla

Vain erittäin suurin ponnistuksin sai Er.P 8 kerran toisensa jälkeen uusiintuneet rynnäköt torjutuksi, ja tilanne näytti jo sangen arveluttavalta, kun vihollisen hyökkäys alkoi iltapäivällä laimentua. Pimeän tullen hyökkääjät vetäytyivät lähtöasemiinsa, ja kello 19.30 oli taistelu Ryhmä Oinaan rintamanosalla päättynyt, mutta Pukitsanmäellä se jatkui myöhään yöhön. Er.P 8:lla oli ollut raskas päivä, 39 miestä oli kaatuneina ja haavoittuneina poistunut ennestään pahoin harventuneista riveistä. Vastustajan tappiot arvioitiin moninkertaisiksi, vaikka taistelukentältä ei tavattu enempää kuin vajaat 70 ruumista.

Muuten oli helmikuun 16. päivä todellinen ilon päivä. Juuri tänä aamuna saatiin kauan odotettuja lisävoimia, kun majuri G. Blomqvistin komentama Uudenmaan Rakuunarykmentti (URR) alistettiin Ryhmä Oinaan komentajalle Rykmentinmotin valtaamista varten. Jalkautetusta rakuunarykmentistä oli järjestetty hiihtopataljoona. Se oli erinomainen, varusmiehistä kokoonpantu joukkosasto, jonka taisteluvahvuuskin ylitti 600 miestä.

Ja sillä välin kuin I/JR 37 kävi epätasaista taistelua pitääkseen Rykmentinmotin saarrettuna, valmistettiin taempaan hyökkäystä sen lopulliseksi tuhoamiseksi. Suunnitelman mukaan hyökkäys alkaisi 17.2. kello 4.

Hyökkäysjoukot ryhmitettiin pimeän suojassa, URR:n pääosat Plotinakosken luoteispuolelle vasta-

päätä kukkulaa piste 50 ja yksi eskadroona kukkulan piste 55 idänpuoliseen maastoon. I/JR 37:n tulisi pääosillaan pitää motti saarrettuna ja osillaan hyökätä Vorojenkiveltä erästä pienehköä "erillismottia" vastaan, sillä välin kun Er.P 8 torjuisi vihollisen ulkopuoliset avustusyrytykset.

Tykistö, kaksi kevyttä ja yksi raskas patteri sekä raskaat kranaatinheittimet suorittivat koko yön 16/17.2. häiritsemisammuntoja mottiin, ja varsinainen tulivalmistelu tapahtui kerrassaan 86 kranaatilla URR:n painopistesuunnan edessä todettuihin pesäkkeisiin. Hyökkäys alkoi käskettynä ajankohtana mainitun suunnitelman mukaisesti kahdelta suunnalta. I/JR 37 oli saanut siihen kuitenkin irroitetuksi vain 70 miestä, jotka maantien länsipuolitse edeten saavuttivat aamupäivän kuluessa Vorojenkiven koillispuolella olevan purolinjan. Sitä ennen osasto tuhosi joukon korsuja ja valtasi "erillismotin".

Majuri Blomqvistin hyökkäys alkoi rajulla voimalla. Rakuunat kahlasivat syvässä lumessa ylös rinteitä välittämättä vastaan ryöppyävästä konekivääriltulesta. Tämä oli todellinen näyte ratsuväen hyökkäyshengestä. Kello 6 oli kukkula p. 50 vallattu ja kello 11 olivat maantien ja puron välillä olevat suorasuuntauspatterit joutuneet URR:n käsiin. Vihollisen vastarinta oli ollut luja eikä suorasuuntaustykkejä ja konekiväärejä vastaan käydä

Kylmä autius lepää vallatun vihollismotin yllä

rankaisematta. Rykmentti menetti häikäilemättömyydessä ja ihailtavassa hyökkäyksessään noin 30 % taisteluvahvuudestaan.

Kärsityt menetykset olivat niin raskaat, että joukot oli ennen hyökkäyksen jatkamista ryhmitettävä uudelleen. Se suoritettiin iltapäivän aikana. URR:n pääosat siirrettiin kukkulalle p. 50, vallatut patterit ja korsut jätettiin Er.P 22:n haltuun ja I/JR 37:n komppania ryhmitettiin Vorojenkiven pohjoispäähän. Uuden hyökkäyksen piti alkaa kello 16.45, mutta jossakin oli tehty kohtalokas virhelaskelma, joka sotki suunnitelman. Suomalaisten tykistövalmistelu osui näet suoraan keskelle URR:n hyökkäysryhmitystä, joka sekosi. Sekaannus lisääntyi vielä tästäkin, kun vihollisen suorasuuntaustykit avasivat tulen ja ryhtyivät täydentämään oman tykistömme tuottamaa hämminkiä. Alkoi tulla tappioitakin ja joukot oli vedettävä taemmas suojaan. Hyökkäyshetki siirrettiin kello 20:ksi.

Kun URR:n hyökkäys tällä tavoin viivästy, purolinjalle edennyt I/JR 37:n osasto joutui tukalaan asemaan. Vihollinen ryhtyi tulittamaan sitä takapäin ja pakotti osaston vetäytymään takaisin Vorojenkivelle. Tämä oli pikku juttu, josta ei sen enempää kannattanut välittää, mutta parikymmentä minuuttia vetäytymisen jälkeen kello 19 tuli Vorojenkiven ja Ruunaviidanmäen väliseltä I/JR 37:n etulinjalta hälyttävä ilmoitus. Vihollinen oli ryhtynyt kootuin voimin murtautumaan ulos motista. Tuskin ensimmäinen hälytyspuhelu oli päättynyt, kun samanlainen tieto saatiin sekä Vorojenkiven pohjoispäästä, että maantien varresta sen kaakkoispuolelta. — Rykmenttimotti oli alkanut purkautua kahteen suntaan, länteen mäkimastaan päin ja lounaaseen Koirinojan pysäkkiä kohti.

Hälyttävät sanomat seurasivat toisiaan. Ruunaviidanmäen etelänpuoleinen heikko puolustus ei kestänyt, se sortui epätoivoisen vastarinnan jälkeen raskaan paineen alle ja noin kello 20.30 oli vihollinen päässyt läpimurtoon. Suljetuin rivein, upseerit etumaisina samosi monisatapäinen joukko "uraata" huutaen Vorojenkiven ja Ruunaviidanmäen välistä notkoa kohti. Notkelmassa olevat kaksi konekivääriä ampuivat patruunansa loppuun, sen jälkeen ne joutuivat saarroksiin. Pohjoisempaan sijainneen toi miehistö kuitenkin mukanaan raivatuaan tiensä auki käsikranaatein ja kasapanoksin, mutta eteläinen konekivääri jäi toistaiseksi vihollisen käsin. Rohkeiden kk-miesten tekemä jälki oli kauhistuttava. Toisen kk-aseman edessä oli valtava, verinen ruumisröykkiö, 200 kaatunutta samassa läjässä ja lähimmät vain parinkymmenen metrin päässä.

Tätä ennen oli hälytys kulkenut läpi Ryhmä Oinaan kaikkien yksiköiden ja osastojen. Tiedettiin, ettei taempaa eikä edes naapureilta voitu apua odottaa, ratkaisu tapahtuisi ennen kuin apu ehtisi paikalle. Sen vuoksi heitettiin nyt kirjaimellisesti jokainen vapaana oleva mies, sairaatkin, murtokohtaan. Sinne lähetettiin viesti- ja kss-miehet, lähetit ja pioneerit, kirjurit, räätälit ja suutarit, keittäjät, sotapoliisit ja talousaliupseerit sekä lopulta kolonien ja taistelukuormastojen ajomiehetkin. Yöllä ehti hätään niin ikään majuri Blomqvistin lähet-

tämä rakuunajoukkue suoritettuaan todellisen kilpahiidännän läpi pimeän ja kaatuneiden puiden peittämän metsän.

Koirinojan pysäkillä pyrkinyt vihollisjoukko lyötiin kohta taistelun alkuvaiheessa verissä päin takaisin mottiin, josta se sittemmin alkoi hajanaisina joukkoina yrittää itää kohti ja joutui Er.P 22:n ja URR:n partioiden käsiin. Mutta läpimurtokohdassa siirtyivät taistelut hitaasti länttä kohti. Vorojenkiven pohjoispäähän saatiin sentään viime tingassa pari Er.P 8:n konekivääriä ja ne yhtyivät nyt torjuntaan. Lähietäisyydeltä avattu yllättävä tuli oli tuhoisa suljettuihin rivistöihin. Noin 60 x 70 m suuruiselta alueelta laskettiin myöhemmin yli 500 vihollista kaatuneena.

Yöllä 17/18.2. alkoivat eri tahoilta hälytetyt osastot yksi toisensa jälkeen saapua paikalle. Er.P 8 oli uhkarohkeasti kääntänyt pohjoisen siipensä ympäri ja iski komppanian voimin luoteesta Ruunaviidanselkään, jonne saakka vihollinen oli päässyt tunkeutumaan, ja vähin erin alkoi Ryhmä Oinas saada yliotteen. Kello 3 maissa oli läpimurto käytännöllisesti katsoen saatu torjutuksi, ja vihollisjoukon rippeet pyrkivät takaisin mottiin. Mutta se oli myöhäistä. URR ja osia Er.P 22:sta oli idästä ja kaakosta käsin ottanut mottialueen jo haltuunsa ja sen puhdistus oli parhaillaan käynnissä. Samanaikaisesti tuhosivat I/JR 37:n ja Er.P 8:n osastot Ruunaviidanselän ja mottialueen välillä kaikki tapaamansa vihollisosastot. Mistään ei enää löytynyt pelastusta, ei edes 168.D tullut avuksi.

Kello 8 jälkeen 18.2. alkoivat taistelut laimeta, jäljellä oli enää maaston lopullinen haravointi ja sotasaaliin kerääminen sekä niiden voimattomien yritysten torjuminen, joita 168.D:n partiot vasta nyt koettivat tehdä.

Venäläisten tappiot olivat merkittävät. Kaatu-

neita laskettiin noin 1.200, johon lukuun on lisättävä motin idänpuoleisissa metsissä tuhotut 150 miestä. Vankeja otettiin yhteensä 311, joukossa 17 upseeria ja 2 politruckkia. Saatu saalis oli sekín huomattava, 20 panssarivaunua, 35 erilaista tykkiä, joista 12 kpl 152 mm, 9 kpl 122 mm, 12 kpl 76 mm ja 2 kpl LK, 2 kpl pst-tykettä, 6 kpl 4-piippuisia it-konekiväärejä, 25 autoa, 17 traktoria, 32 kenttäkeittiötä, noin 200 ajoneuvoa jne. Sotasaaliin joukossa oli myös neljä lippua, mm. 18. jaroslavilaisen divisioonan upea, kulta- ja hopealangoín kirjailtu lippu. Sen toisella puolella oli kuvattuna venäläinen pistin, joka lähtien Jaroslavin kaupungista tunkeutui Baltianmaiden ja Skandinavian eteläosan läpi Pohjanmerelle. Lipun toisella puolella oli sirpin ja vasaran peittämä maapallo.

Rykmentinmotissa oli sen tuhoutuessa osia seuraavista joukko-osastoista: JR 208:n ja JR 316:n esikunnat, Rask.KTR 12:n pääosat, KTR 3:n pääosat (I ja III Psto), 97.Pion.K ja Er.Pion.K, 201. ja 381.Er.Ps.P.

Vankeja kuulusteltaessa saatiin mielenkiintoisia tietoja. Politruckit kertoivat mm. että LVI AK:n komentaja oli 14.2. antanut radiolla käskyn murtautumisesta suomalaisten asemien läpi Kitilässä olevan 168.D:n yhteyteen. Läpimurron piti tapahtua jo samana päivänä ja oli kalusto vietävä mukana. Jostakin syystä lykkäsi motin komentaja läpimurron 17. päiväksi, jolloin se suunniteltiin suoritettavaksi ilman kalustoa Ruunaviidanselän ja Vorojenkiven välisen maaston kautta. Kun URR:n hyökkäys alkoi, oli osa joukoista jo vedetty pois asemista, mutta ne miehittiin kiireesti uudelleen. URR:n hyökkäyksen tultua torjutuksi ryhdyttiin sitten läpimurtoon. Siihen osallistuivat kaikki motissa olleet joukot ja se päättyi edellä kerrotulla tavalla niiden täydelliseen tuhoutumiseen.

Antti Tyrylä

VISIITILLÄ

SHEMENSKIN lohkolla oli vihollinen murtautunut ruotsalaisten majoituspaikkaan. Me vanhat iikat, jouduimme hätyyttämään niitä kiireesti takaisin. Sovinnolla ei vihollinen kuitenkaan asemistaan luopunut. Suoraan rintaman suuntaan oli hakattu metsälinja, joka viettävästi laskeutui vihollisen puolelle ja synnytti kuolleen kulman, johon emme asemista nähneet.

Vasemmalla puolen tietä näin jonkun upseerin, joka huusi meihin päin:

— Vasen sivusta etenee!

Emme nähneet kenenkään lähtevän etenemään. Ajattelin kuitenkin, että siellä sivustalla ollaan menossa, kun niin huudettiin ja sanoin miehille läheteväni ottamaan asiasta selvää. Lähdinkin hiljakseen kulkemaan metsälinjaa kohden.

Näin silloin alas notkoon, jossa seisoi joukko lumipukuisia miehiä. Ajattelin nyt, että vasen siipi oli jo edennyt sinne asti, ja lähdin tarpomaan määrässä hangensa miehiä kohden. En osannut varoa mitään lähestyessäni kaikessa rauhassa miehiä, jotka seurasivat kulkuani. Olin lopulta noin 30 metrin päässä heistä, kun pysähdyin ihmettelemään heidän tuijotustaan. Kiväärinsä he olivat pistäneet nojalleen puita vasten. Astuin vielä muutaman askeleen, ja taas pysähdyin. Silloin eräs miehistä, päätään pitempi muita, alkoi viittoja minua luokseen. Vieläkin epäröin enkä liikahtanut ja nytpä kuului ääni:

— Idi sudaa! Idi sudaa! Idi sudaa!

Jähmetyin paikalleni. Olin vihollisen keskellä, ja mitä nyt seuraisi? Veri kohisi päässäni. En löytänyt

(Jatkuu sivulla 233)

MINÄ JAMUSTINI TALVISODASSA

NESTORI KIRKOLA

Muistakaamme kerran myöskin hevosmiehiä ja hevosia, jotka todella suorittivat oman tärkeän tehtävänsä sodissamme. Mitä olisi-kaan ollut hakkapeliittain sota ilman ratsuja entisaikana, ja miten voitaisiin huonolla huoltotiellä nykyisinkään suorittaa siirrot ja kuljetukset, ellei hevosia olisi käytetty.

Elettiin syksyä 1939. Lännessä oli alkanut suuri voimainmittely, jonka mainingit pian saatiin tuntea täälläkin. Varovaisuustoimenpiteisiin oli ryhdyttävä, ja reserviläisiä kutsuttiin "ylimääräisiin kertausharjoituksiin". Minäkin muiden mukana painuin joukkojen kokoontumispaikalle ja sain määräyksen hevosmieheksi. Vaikka olinkin silloin muun ammatin harjoittaja, ajohomma ei ollut minulle vieras, koska nuoruudessani olin tehnyt maatyötä, siis ajanut hevostakin. Miksi minut hevosmieheksi määrättiin, johtui ehkä siitä, että olin asevelvollisuusaikanani ollut hevosmiehenä ja tämä palvelus oli passiin merkitty. Päivät kuluivat verkalleen valmisteluissa painostavan mielialan vallitessa. Jaettiin varusteita ja kiväärikin — jotain erityistä oli siis varmasti tekeillä, arvelin. Olimme majoitettuna Turussa Raunistulan kansakoululle, jossa nukuimme lattialla.

Kun olin saanut varusteeni, näytettiin minulle eräät täyteen lastatut rattaat ja sanottiin, että minä saan ryhtyä niitä ajelemaan. Samalla käskettiin pitämään huoli siitä, etteivät kuormassa olevat tavarat katoa. Sitten menin erään sotilaan kanssa kaupungin ulkopuolella olevaan männikköön, jossa oli puihin sidottuna suuri määrä hevosia tallivahtien hoidettavana. Minulle määrättiin silloin, lokakuun 14. pnä, hevonen, joka ei ollut vielä kenenkään nimissä. Oli ihme, että tämä hyväksi osoittautuva hevonen oli jäänyt ilman ajomiestä. Otin hevosen nimiini ja aloin hoitaa sitä niin hyvin kuin näissä oloissa oli mahdollista. Hevonen oli iso ja lauhkea, kiiltävänmusta tamma. Sen nimi oli Pirkko, vaikka koko ajan puhunkin vaan "Mustistani". Se oli kotoisin Nousiaisista ja syntynyt v. 1925. Korkeus oli 156 cm. Meidän välillemme syntyi pian 6 kuukautta kestävä mitä parhain toveruus.

Nelijalkaiset taistelutoverit olivat suomalaisen sotilaan alinomaisena huolenpidon kohteena

Kun menin kasarmille, alettiin yhä enemmän puhua lähdöstä jonnekin. Illalla luennoilla kuulin, että ensi yönä jo lähdetään junalla matkalle. Arvasimme heti, että rajalle mennään, mutta paikakuntaa emme uskaltaneet kysyä. Annettiin määräys, että kello 21 aikaan tuli kaikkien olla valmiina koulun pihalla hevoset valjastettuina. Kun menimme hevosia hakemaan, oli toisilla lyhdyt, mutta en huomannut mennä heidän kanssaan ja pimeässä en osannutkaan mennä hevostarhaan, mainittuun männikköön. Aloin hätäntyneenä juosta ja etsiä, ja lopulta löysinkin paikan, jossa Musti yksin minua odotti. Kaikki olisi ollut hyvin, mutta nyt olivat valjaat kadoksissa. Lopulta nekin sentään löytyivät. Kiirehdin koululle ja sain kaikki ajoissa kuntoon. Sitten sitä lähdettiin tuntematonta tulevaisuutta kohden.

Pimennetyssä kaupungissa oli kovasti liikettä, sillä kuormastoa oli paljon. Ihmisiä oli katujen varsilla joukottain menoamme katsomassa. Lastaus rautatievaunuun sujui nopeasti, ja heti kun se oli suoritettu, juna lähti liikkeelle.

Olimme umpivaunussa yhdessä hevosten kanssa. Vaunuun oli tehty pilttuut 8 hevoselle, ja 8 ajomiestä makasi heinien päällä käytävällä. Hevoset potkivat ja näykkivät toisiaan, niin ettei nukkumisesta tahtonut tulla mitään. Asemalla kävimme syö-mässä kenttäreikkeitä, ja kannoimme hevosille heiniä ja vettä. Matka kesti mielestämme kauan, mutta vihdoin näimme Viipurin. Olimme silloin varmat siitä, että meidät vietiin Kannakselle. Junamme pysähtyi Kämärän asemalle, jonne se purettiin. Matka jatkui majoituspaikallemme 5 km päähän Summan kylästä, jonne pystytimme teltat.

Elämä kylmänä syksynä alkoi outona täällä Karjalan kannaksella, olihan lumen lokakuu. Teltan pohjalla oli vähän havuja ja selkäreppu pääalustana, ja siinä sitten nukuttiin. Kuinka vähään ihminen elämässään tottuikaan! Saimme olla samassa paikassa sodan syttymiseen asti ja vähitellen aloimme pitää telttaa kotinamme, johon mielellämme painuimme, kun vain oli tilaisuutta. Ahdastakin oli teltassa, niin että kaikkien täytyi maata samalla kyljellä. Kun tuli vartiosta ja meni nukkumaan, ei tahtonut mahtua miesten väliin. Telttaan mahtui kyllä 18 miestä, mutta 20 oli jo liikaa. Teltan keskellä oli kamiina joka "kipinä-mikon" hoitamana aina punoitti kuumuudesta. Nukuttiin vaatteet päällä, mutta tästä huolimatta tuntuivat kuivuneet havut kivilta.

Millaista sitten oli hevostemme elämä ulkona? Hevoset olivat puissa kiinni. Niistä tuli tallivartioiden pitää huolta ja auttaa pudonneet loimet niiden selkään. Jouduin jo ensimmäisenä yönä tähän vartioon. Kun suuri leiri nukkui ja vain vartija valvoi, tuntui kummalta täällä kaukana kotiseudulta. Kotiin pyrkivät ajatukset väkisin siirtymään. Toisena ajatuksen askarteluna oli myös arvelu siitä, mitä tästä tilanteesta seuraa. Tuleeko sota vai saataisiinko pitää rauha, sillä sitä me kovin toivoimme?

Kun olimme olleet samassa paikassa kolme päivää, siirryimme 2 km sivulle valtatiestä lähelle Korpelan taloa, jossa olimme joulukuun puoliväliin

asti. Kun teltat oli saatu pystyyn, ryhdyttiin kii-reesti rakentamaan havutalleja hevosille. Kaikkien miesten oli määrä olla työssä. Kun hakotalli oli saatu valmiiksi, alettiin rakentaa tallia laudoista. Adventtisunnuntaina rakensimme sitä koko päivän ja naamioimme sen siten, että asetimme kuusia sen katolle.

Esikuntapatterilla, johon kuului, oli noin 60 hevosta ja niillä kaikilla oma ajomiehensä. Hevosista oli osa ratsuja. Niiden hoitaminen oli ensin kunnollista, mutta sodan syttyessä se vähitellen huononi ja sodan loppuvaiheessa hevoset saivat kärsiä paljon nälkää ja kylmää.

Esikuntamme sijaitsi 2 km leirialueeltamme, ja minun ja Mustin urakaksi tuli ruoan tuominen keittiöstä tallille. Minulla ei ollut muuta ajotehtävää, joten sain olla vapaa-ajat missä halusin. Pidimme tehtäväämme tärkeänä ja teimme sen huolellisesti, mutta sattui harmiakin, kun joskus oli ruokaa liian vähän ja joskus se oli huonoa. Meillä oli kuitenkin eräs mieluisa tehtävä, josta saimme kiitosta ja hymyä osaksemme. Toimme esikunnasta kirjeet ja paketit tallille, ja se oli yhtä hauskaa saajalle kuin antajallekin. Näin kuuluivat rauhan aikana ruokakuskin päivät omassa touhussaan. "Musti tulee", kuului leirialueelta, kun lähestyimme, ja samassa oli pitkä jono järjestyksessä. Usein tahtoi käydä niin, etten itse saanut mitään suuhuni, kun vasta saapuessani lähdin hakemaan pakkiani ja jäin jonon takapäähän. Lopulta sain sentään luvan antaa pakkini jakajalle jonosta välittämättä. Ehkä sinne joskus tuli joku ylimääräinen sattumakin, niin luulen. Mustikin, joka seisoj hyvin paikallaan jaon aikana, oppi kerjäämisen taidon, sillä se katsoi kauniisti liikuttaen huuliaan, ja jotain se sai suuhunsa yhdeltä ja toiselta. Pahviseen leipälaatikkoon jäi aina myös muruja ja maahan putosi leivänpalasia, jotka kaikki annoin Mustin suuhun. Joskus annoin sille sokeripalankin ja sen kieli lirppui kauan jälkeenpäin.

Läheisessä torpassa oli radio, ja siitä käytiin iltasin kuulemassa asioiden kehittymistä. Minun sopi päivälläkin joskus panna hevonen kiinni ja poiketa torpan pihalle, sillä sisälle ei mahtunut. Koko pihakin oli täynnä miehiä, jotka tunkivat lähelle ikkunaa paremmin kuullakseen. Arvailtiin tilanteen kehittymistä puolin ja toisin, joko hyvään tulokseen tai sodan syttymiseen. Marraskuun viimeisenä päivänä se sitten ratkesi. Olin tulossa esikunnasta Mustini kanssa astioita viemästä, kun torpan radiosta kuulin, että sota oli alkanut.

Tallille tultuani olivat kaikki totisia ja laittoivat kuormiaan kuntoon, koska oli annettu määräys, että kuormat on oltava valmiina. Viesti ym. miehiä lähtikin, me muut jäimme paikoillemme joulukuun puoliväliin. Mustiani vaivasi lonkkahalvaus, ja se oli useita kertoja sairastallilla hoidettavana.

Nyt oli elämä aivan toista, sillä lentokoneita liikkui ilmassa satoja, ja niiden surina teki pahaa korville. Aloimme kuulla myös tykkien jyskettä kaukaa ja se läheni uhkaavasti, sillä elettiin viivytys-taistelun aikoja. Sitten eräänä päivänä alkoivat omatkin tykkimme puhua ja kun ei sellaista ollut ennen kuullut, tuntui se kummalliselta. Mutta ih-

Suomalainen hevonen, sitkeä, metsissä liikkumaan tottunut ja vähään tyytyväinen, oli miehen luotettavin apulainen

meellisempääkin saimme nähdä ja kuulla, sillä eräänä päivänä lensi kranaatteja ylitsemme ja lähelle leiriämme. Ajattelin Mustiani ja se hirtahteli minut nähdessään. Meistä oli tullut hyvät ystävät, jotka kaipasimme toisiamme.

Esikuntamme muutti tien varrelta korsuunsa, ja ruoan vientimatka lyheni. Kun koneita oli aina ilmassa ja Mustini oli kiiltävän musta, se näkyi hyvin ylöspäin. Tämän vuoksi sidoin lakanan sen selkään, mutta ei se tahtonut siinä pysyä.

Muutimme sitten Marjaniemeen, jossa oli rauhallisempaa. Siellä laitoimme itsellemme hyvän korsun, jossa vietimme joulunkin. Hevoset olivat läheisessä kuusikossa puissa kiinni. Kun pakkasta oli yli 30 astetta ja lunta paljon, hevosillamme oli katkerat oltavat, sillä ruoastakin alkoi olla puutetta. Lähde oli kaukana, ja lentovaaran tähden ei aina voinut mennä niitä juottamaan. Matkat tulentojohtoon, asemakeskukseen ym. olivat pitkiä, ja kun huoltotiellä oli usein tykistötulita, ajettiin kovaa ja hevoset tulivat hieken. Sitten ne taas pantiin seisomaan puuhun kiinnitettyinä. Juuri tällaisena aikana tarvittiin hyviä hevosmiehiä, jotka todella hoitivat hevostaan. Meitäkin oli niin monenlaisia. Toiset hoitivat hevostansa hyvin, mutta toiset eivät välittäneet niistä mitään.

Marjaniemestä ei minun enää tarvinnut käydä yksin ruokaa viemässä, vaan sain kiväärimiehen mukaani tuolle 10 km pituiselle taipaleelle, jonka lumisten metsien läpi kuljimme reellä. Perillä jaoimme ruoat, kirjeet ja paketit useampaan korsuun ja sitten lähdimme paluumatkalle. Matka tehtiin öisin. Huoltotie kulki Kultakummun kautta, jota aina häirittiin tykistöllä. Täten ilmaantui aina uusia kuoppia tielle ja sen läheisyyteen. Eräänä sunnuntaina jouduimme ajomies Heinosen kanssa oikeaan keskitykseen. Olimme tulossa Kultakummusta, kun alkoi viheltää. Jätimme Mustin seisomaan tielle ja painuimme läheiseen rotkoon. Aikamme siellä oltuamme tulimme hevosen luokse ja lähdimme ajamaan kovaa vauhtia. Musti oli seisonut koko ajan paikallaan ja odottanut meitä. Kun pääsimme rekeen, se lähti nopeasti juoksemaan. Onnellisesti saavuimme majapaikkaamme.

Matkat alkoivat olla kovin vaarallisia tykistön ja lentohyökkäysten takia. Otimme ne aina kuitenkin tärkeäksi velvollisuudeksemme. Matkan varrella näkyivät tykkien leimahdukset ja jyrinä kuuluu yhä selvempänä mitä lähemmäksi tulimme, ja valonheittäjien kiilat pyyhkivät taivasta. Kaikki tämä loi unohtumattomia näkyjä, jotka jylhinä ovat vieläkin silmissäni. Tämä oli sitä kovan taistelun

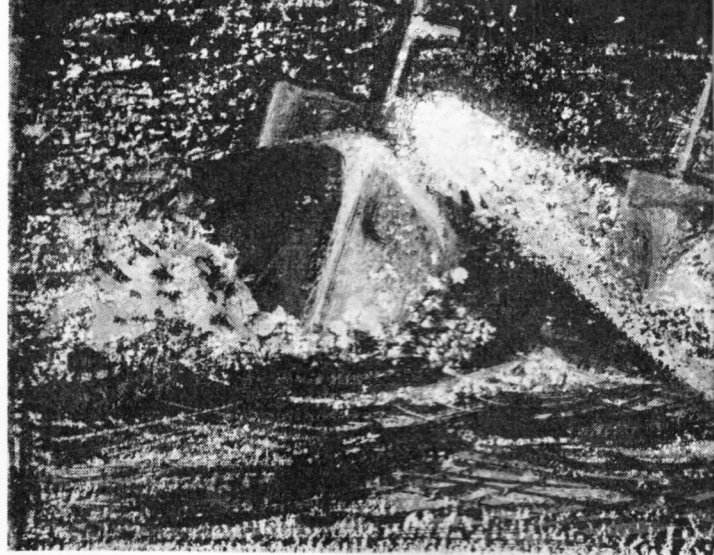
aikaa, jota käytiin talvella 1940. Minun kuvaukseni on siitä kuitenkin kovin vajavaista, mutta tulevat runontaitajat voivat sen kertoa paremmin. Toivotavasti he eivät unohda vähäisiä kuormarenkejäkään, sillä heidänkin sydämessään sykki luja puolustustahto ja velvollisuuden tinkimätön täyttämisen joka tilanteessa.

Kultakummulle päin mentäessä tuntui aina vaikeammalta mitä lähemmäksi rintamaa tultiin, mutta takaisin tulo ja erityisesti loppumatka tuntuivat helpommalta. Tunsimme täyttäneemme erään tärkeimmistä velvollisuuksistamme ja samalla kiitollisuutta Jumalaa kohtaan siitä, että pääsimme terveinä takaisin majapaikallemme. Siellä tuntui niin kotoiselta, vaikka sielläkin sai värjötellä maakuopissa. Palelimme niin kovasti, että sitä on mahdoton kertoa. Eivät ne, jotka saivat kotonaan nukkua lämpimissä huoneissa, koskaan voi arvata, kuinka paljon kärsimystä rintamajoukot saivat kokea heidän puolestaan. Ihmeellisesti kestiin, mutta muutamia sairastui ja vietiin sairaalaan. Minäkin sairastuin ja olin 2 viikkoa poissa, ja Mustia ajoi silloin toinen mies. Sillä aikaa oli muutettu Säiniölle, jossa hevoset pääsivät vihdoinkin huoneisiin sisälle. Miehetkin pääsivät huviloihin asumaan.

Kun Summa murtui ja alkoi perääntyminen, emme enää saaneet hevosia huoneisiin sisälle, vaan niiden oli oltava metsässä puuhun sidottuina. Säiniö tuli lopulta niin kovan lentopommituksen alaiseksi, että lumi oli ihan mustana ja maa suurempia ja pienempiä kuoppia täynnä. Ihmeellisesti sattui pommitus sentään välipaikkoihin, joten meidän kohdaltamme vahingot jäivät pieniksi. Kun Säiniölle alkoi tulla kranaatteja, pääsimme lähtemään Heinjoen, Peron ym. seutujen kautta Kilpeenjoelle, jossa saimme kuulla, että sota oli loppunut. Palavat kylät takanamme viitoittivat sitä tietä, jota pitkin perääntymistiemme oli kulkenut. Tämän hetken tunnelmia kuvastanee parhaiten sotapäiväkirjassani oleva merkintä 27.2.40: "Taivas ruskottaa kaukana useammassa kohdin. Sodan lieskat nousevat ylös taivaalle. Mitä varten Suomi näin hävitetään ja poltetaan? Annetaanko Suomen sortua, vai tuleeko jostain vielä pelastus. Näin ajatteli vartiomies".

Nyt olivat raskaat marssit edessä päivittäin. Mustini sairasti aina silloin tällöin, mutta mukana se kuitenkin oli. Yritin hoitaa sitä mahdollisimman hyvin eläinlääkärien ohjeiden mukaan, mutta se ei tahtonut enää kestää. Pidin siitä silti ehkä enemmän kuin sen terveenä ollessa. Joskus se seurasi irrallisena, mutta pääasiassa kuormaansa vetäen. Millaisia kärsimyksiä eläimetkin syyttöminä joutuivatkaan kärsimään ihmisten tähden.

Tämä asia on ollut unohdettuna, ja siksi olenkin tahtonut siitä kertoa, koska hevostemme aherruksesta suuressa määrin riippui meidän sodankäyntimme menestyminen. Nuo hiljaiset ja ahkerat aherattajat suorittivat vapausodissamme sellaisia tekoja, että ne on aikakirjoihin merkittävä. Millaista tämä työ oli, siitä kerrottakoon eräs esimerkki. Ihan talassa ollessamme kävimme hakemassa Heinjoelle jääneitä tavaroita. Yöllä oli tuotu raskaat kuormat perille ja heti lähdettiin uudelle matkalle, koska se

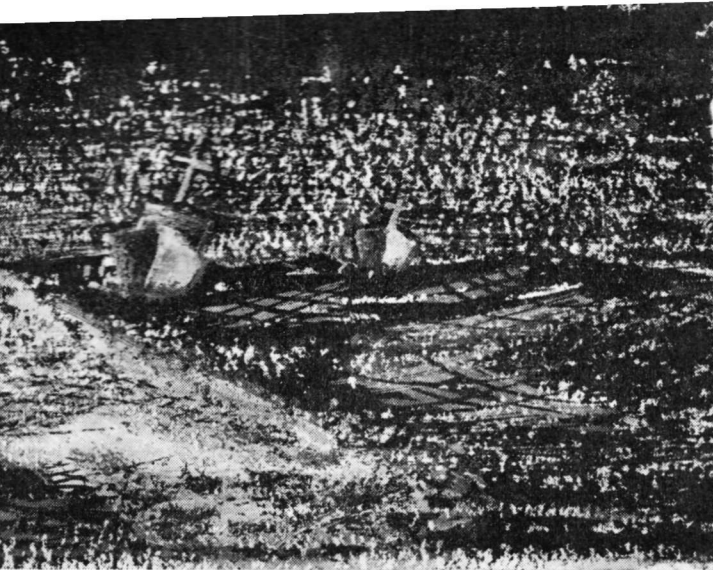
U. A. OTTONEN

TEIKARINSAARTA ELOKUUSSA 1941

Tämän kirjoitussarjan aikaisemmat osat jatkuvat roissa. Sarja päättyy tähän kirjoitukseen.

ei jälkeenpäin enää ollut mahdollista. Päivä (29.2.40) alkoi jo aikaisin kirkastua ja pidimme kiirettä mennessämme, mutta myöskin palatessa ajoimme kuormien kanssa juosten, sillä pitkä kolonnamme olisi ollut liian hyvä maali lentokoneille. Hevoset olivat ihan loppuun väsyneet, kun pääsimme perille, mutta heti oli koneitakin jo ilmassa ja pienikin viivytely olisi ollut vaarallista. Tästä matkasta sai sairas Mustini sellaisen vamman, ettei se enää siitä täysin parantunut. Vaikka yritin sitä kuinka hyvin hoitaa eräessä navetassa, ei se enää näyttänyt paranevan terveeksi. Seuraavan muuton aikana se sai kulkea mukana ilman kuormaa perille asti.

Näin jatkui toimintamme tuohon surulliseen maaliskuun 13. päivään, jolloin tykkien jyske kello 11 äkkiä lakkasi ja saapui rauha. Huhtikuun 12. päivänä vietiin Mustini autolla pois, kenties kotiinsa Nousiisiin, jossa se pääsi hyvin ansaitsemaansa lepoon. Oli kuin eräs parhaita ystäviäni olisi minulle jättänyt hyvästinsä lähtiessään tunte mattomalle matkalle. Monet pahat paikat olimme yhdessä kulkeneet ja jakaneet yhteiset surut ja vähäiset ilotkin, joita kuitenkin oli ollut suhteellisen vähän, mutta oli ollut kuitenkin. Taputin sitä ja se katseli minua kuin olisi ollut minulle kiitollinen kaikesta. Tunsin samaa kiitollisuutta uskollista Mustiani kohtaan.

VALTAAMASSA

IV osa

kaistiin tammi-, buhti- ja toukokuun nume-

HÄRÄNPÄÄNNIEMEN kärjestä ilmestyivät nyt kahdet komeat, vaahtoavat "viikset" näkyviin.

— Katsokaa, pojat, sieltä ne uudet pikavenet nyt tulevat, huusi Vanha-Ville meille.

Pian "snapparit" kurvasivat laituriin, AV 130 ensimmäisenä. Komea alus se olikin, kun se puhdas leijonalippu kahvelissa liehuen tuli lähelle. Perässä oli kaksoiskonekivääri ja keulaluukun edustalla kolmihaarajalassa pikatykki. Olin nähnyt samanlaisia tykkejä saksalaisissa "schnellbooteissa."

Ville hyppäsi alukseen ja painui tietenkin heti koneita tarkastamaan. Merivartioston alikersantti Erkki Kääriäinen nousi laiturille sanoen:

— Siinä on alus, joka lentää. Oleppa hyvä ja kokeile laitteita. Minä puolestani joudun tuohon AV 129:ään, joka on tämän sisarlaiva.

Alukseen hypätessäni räsähti laiturin viereen kranatti Tuppurasta. Veneet keinuivat hetken kuin kovassa myrskyssä. Parin minuutin kuluttua osui toinen "kranu" laiturin mantereeseen puoleiseen päähän. Puun sirpaleita lenteli laiturin päähän. Oli juuri parhaan keskityksen aika.

"Rauta-Villet" puksuttivat Häränpäänniemen takaa näkyviin. Vihollinen yritti suolata kranaateilla myös "Villet", jotka kurvasivat Häränpäänniemen "putamaan" suojaan.

— Tais' loppua vihollisen kranut, sanoi Vanha-Ville, kun lahdelta tuli hiljaista.

Päällikkömme tuli toisten herrojen kanssa laiturille.

— Kääriäinen ja Ottonen voivat lähteä haavoittuneita kuljettamaan saaresta, vaikkapa heti! Kapteeni Vuorela on eversti Heiron luona. "Villet" saavat odotella hänen saapumistaan ja kuljetusta. Neljä

autoa on Säkkijärven kirkolta tulossa haavoittuneita kuljettamaan. Eihän teiltä aikaa paljoakaan kulu näillä uusilla aluksillanne. Jos jotain sattuu, ottakaa yhteys Vestaan puhelimitse, me lähemme täältä autolla sinne. Tämä etappi jää tyhjäksi. Näkemiin ja onnea teille, pojat! hyvästeli päällikkömme.

Istuin ruorituolille ja tarkastelin mittaritauluja, joita oli koko etupuoli täynnään. Kompassi oli uudessa paikassa, sopivasti suojassa ja edessään panssarilevy, jota ei edellisissä veneissä ollut. Kaikki oli otettu huomioon maihinnousua varten.

Ville istui viereisellä tuolilla, josta oli koneruumaan luukku. Katsoin Villeä. Hymyillen hänkin alustamme tarkasteli.

Viittasin Kääriäisen Erkille:

— Antaa mennä! Seuraa vanavedessämme!

Kaasu pohjaan. Tärähtäen tuntui vene irtoavan merenpinnasta. Lisäsin kaasua jatkuvasti. Kiuskerien luodot kierrettyämme oli nopeutemme 30 solmua.

Niemen kapeikossa hiljensin. AV 129 oli melkein peräpeilissä kiinni. Koko ajoon oli kulunut vain 15 minuuttia ajaessamme perätysten laiturin kylkeen.

Olli juoksi laiturille tulomme huomattuaan, katsoi silmät pyöreinä alustamme ja kysyi sitten:

— Onkos tämä meidän uusi alus?

— Kyllähän tämä meidän on. Kaksi uutta alusta tuli, ja vaikka sinä ja minä olemme vain nuoria reserviläisiä, antoi komentajamme tämän meille. Sitä minä itsekin ihmettelin. Olihan kaksi alusta mennyt altam-

Suomalaisia syöksyveneitä

me viikossa, ja silti me jermut saimme parhaan. Käy nopeasti ensiapuasemalla, me tulemme heti perässä. Kaksikymmentä haavoittunutta saa tuoda heti ja nopeasti aluksiimme. Kuljetamme heidät mantereelle saamamme käskyn mukaisesti.

Erkki poikineen meni auttamaan kantamisessa.

Otin radiolla yhteyden Vestaan ja puhelin:

— Onnellisesti Teikarissa. Otamme 20 haavoittunutta kerrallaan mantereelle. Otan joka täys-tunti yhteyden sinne. Kysy sinä, Santala, kun päällikkömme saapuu, mitä teemme haavoittuneiden kuljetuksen päätyttyä. Kuuntelen.

— Onnittelten sinua suorituksesta. Mitä pidät AV 130:sta? Tarkasta ruorikatoksen oikeanpuoleinen kaappi, kun on aikaa. Mitä siellä on, se on sinulle sotapesän tyttäriltä ja minulta.

Samassa tuotiin ensimmäisiä haavoittuneita aseveljiämme. Eräät tuotiin väliaikaisilla paareilla, toisia talutettiin. Pian oli kymmenen miestä kummassakin aluksessa. Veneet irroitettiin ja nopean ajon jälkeen olimme mantereen rannassa. Laiturilla oli miehiä ja autoja vastassa.

Juttelin "Rauta-Villen" poikien kanssa alusten tyhjentämistä odotellessani ja kysyin, minne Leo Suomalainen oli AV 126:n kera lähtenyt ja olivatko meidän osastomme alukset mukana edellisen yön Hanikarin taistelussa.

Leo oli aluksineen joutunut Ulko-Tammioon ja kaksi "Villää" oli kuljettamassa apujoukkoja Raskariin. Kaksi venäläistä alusta oli upotettu kolmen

saadessa osumia. Meikäläisistä vain VMV 13 oli saanut pari reikää. Kaksi poikaa oli lievästi haavoittunut.

Olin juuri alkanut kertoa Teikarista, kun alukset oli saatu tyhjäksi.

— Näkemiin, pian tavataan, huusin pojille, kun keulat kuohuen taas ajoimme ulos.

Teikarin lännenpuolisessa niemessä paloi kahdessa kohtaa.

Kolmentoista minuutin kuluttua oli aluksissamme uusi lasti. Kaksitoista haavoittunutta ja kuusi kaatunutta. Sotaliput puolitangossa ajoimme Vilalahden laituriin.

"Villet" ajoivat niemenkärjen luona vastaamme. Toisessa oli upseereita, toisessa täysi lasti apupoukkoja. Suruliputuksemme huomattavasti alukset laskivat meidät ohittaessaan omat lippunsa puolitankoon.

Autot ja miehet odottivat jälleen laiturilla. Kaatuneiden auton lähtiessä teimme kypärät kädessä kunniaksi sankariaseveljillemme.

Avasin radiopuhelimen kutsuen Vestaa.

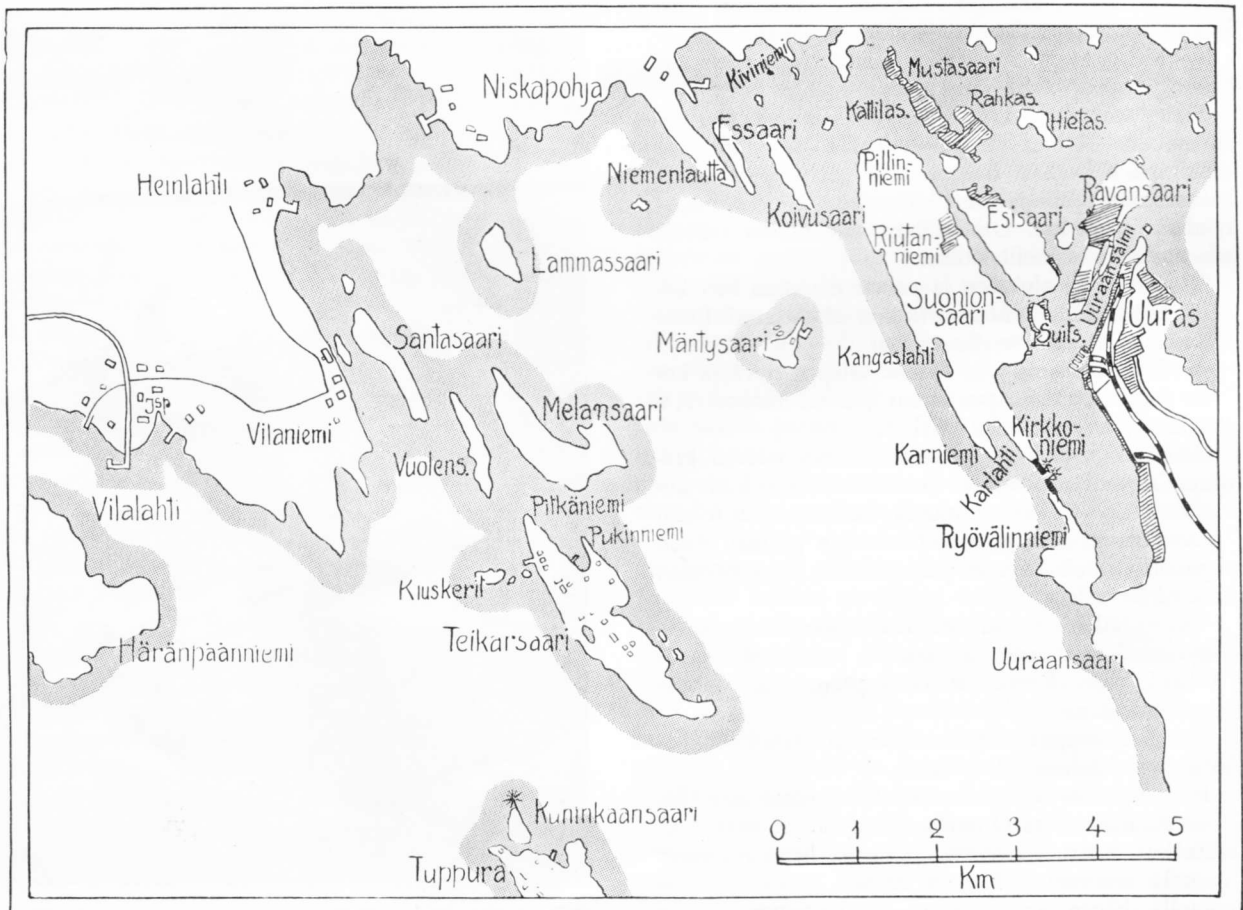
— Olemme suorittaneet meille määrätyn tehtävän. Tiedustelen komentajan uusia määräyksiä aluksillemme.

— Hetkinen, yhdistän komentajalle.

— 130-A täällä. Määräämme tehtävän olemme suorittaneet. Onko määräyksiä meille?

— Te palaatte Teikariin. Saatte määräykset Vestasta. Pitäkää tästä hetkestä kuuntelu auki puolen tunnin väliajoin. 129-A lähtee hakemaan sissit Ruonnis-

Vilalahden—Teikarsaaren—Uraan sotatoimialue Viipurinlahdella

ta kello 21.30 ja ajakoon sitten tänne Vestaan. Ilmoittakaa, jos jotain tärkeätä tapahtuu. Kuulemiin.

Kääriäisen Erkki istui vieressäni. Kerroin hänelle käskyn noutaa Ruonnin sissit pois.

— Aja tuonne Häränpäänniemen suojaiseen putamaan. Meidän on palattava Teikariin heti. Varo Ruonnin matalaa ja Tuppuran tykkeitä, äläkä unohda Alvatinniemen pesäkkeitäkään!

Kello 17.40 kiinnitimme aluksemme Teikarin rantaan. Ville ja Olli hakivat oksia veneen suojaksi. Ajoimme vanhan kivilaiturin länsisivulle.

"Rauta-Villet" ajoivat ohitsemme parinkymmenen metrin päästä meitä huomaamatta.

— Olli, käännä konekivääri pystyasentoon, jos sattuu vihollisen koneita tulemaan Uuraan suunnasta. Laita pari oksaa piippujen suojaksi. Tarkasta sinä, Ville, uutta asettamme. Se on nopea, tarkka ja helpokäyttöinen.

Muistin luutnantti Santalan "kaapinlahjapuheen." Kaksi pakettia kaapissa oli, ruskea ja valkoinen. Ruskean päälle oli kirjoitettu: "Tulevalle kersantille insinöörikapteeni Andrélta ja luutnantti Santalalta." Paketissa oli 4 "poksia" Twenty Goldia, kersantin natsat, puolen litran rommipullo ja pistimestä tehty tikari. Aika kavereita, ajattelin!

Lottiemme lähettämän ja silkkinauhalla sidotun paketin päällä luki: "Ottosen pojalle rakkaat terveiset! Ihatsu, Meri ja Aili." Paketissa oli parranajokoneen teriä, tupakkaa, merivartijan uudet napit, venelakki, kahvipaketti, kolme nelipilan lehteä ja vihdoin tervehdys, joka kuului: "Milloin sinä ja aluksesi pojat tulette meidän hellään hoitoomme? Sotapesän tytöt."

Oli jo aika ottaa yhteys "emälle". Avasin koneen.

— Huomio Vesta, täällä 130-A. Kuuntelen.

— Huomio 130-A. Ottakaa vastaan käsky! Osastomme siirtyy kello 24 Vilalahteen, myöskin korjausproomu. Ilmoittakaa kapteeni Vuorelalle siirrosta. Kello 2 omat koneet pommittivat Tuppuraa. Osasto Tulikoura on päässyt Niemenlautasta Suonionsaareen. Kello 1 sinä Ottonen otat Vilalahdesta, kun sinne tulemme, kolme alusta, saatat ne Suonion Riutanniemeen ja lasket neljä radioryhmän poikaa Mäntysaareen. Sinä etsit majuri Tulikouran Suoniosta ja annat täältä saamasi kirjekuoren. Jos jotain sattuu, on kirje tuhottava. Saitko selvän? Kuuntelen.

— Huomio Vesta. Selvä tuli.

Selostin sitten Villelle saamani sanoman, pyysin häntä huolehtimaan aluksestamme ja lähdin etsimään kapteeni Vuorelaa.

Oli pilvistä ja pimeää. Saaren Tuppuran puoleisessa päässä räjähtelivät kranaatit. Ihme, että Tuppuran Canet-patterit olivat vai. Olisivatko ammuksset loppuneet?

Muutaman kerran kompastuin pommien ja kranaattien kaatamiin puihin. Laiturin luona tapasin "Shel-lin" päällikön. Hän oli saanut sirpaleita oikeaan käteensä. Kysyin häneltä kapteeni Vuorelan komento-paikkaa ja sain tietää, että kolme neljännestä tästä saaresta on jo vallattu. Sanoin hänelle:

— Kävele rantaa pitkin uudelle aluksellemme, joka on vanhan kivilaiturin vieressä. Ville ja Olli ovat siellä. Me lähdemme kello 24.30 Vilalahteen. Käyn vain ilmoittamassa kapteeni Vuorelalle omien koneittemme pommittavan Tuppuraa kello 2 ja että

aluksemme siirtyvät Vilalahteen. Huuda pojille tunnussanamme "Samola", kun tulet lähelle venettä, ja sano Villelle, että alkaisi kello 23.50 lämmittää koneita.

Oikaisin saaren poikki. Neljännestunnin käveltyäni tuli vastaani kapteeni Vuorelan lähetti, joka neuvoi suoran tien etulinjaan. Linjoilla oli "hiljainen hetki". Kapteeni Vuorela oli "saikalla" kellarin seinän suoja-sa. Kerroin, mitä oli käsketty ja mainitsin samalla, että "Rauta-Ville"-alukset ovat kapteeni Vuorelan käytössä sekä että meidän on kello 24 lähdettävä uusiin tehtäviin.

Hiljaiselo Teikarissa jatkui ja AV 130 lähti paluumatkalle. Vain 17 minuuttia kului, kun jo olimme emälaiva Vestan kupeella. Siinä oli nyt kaikkiaan viisi pika-alusta, neljä "Rauta-Villeä", viisi kalastusalusta, "Shell I", kattoproomu ja sitten tietenkin upeat aluksemme AV 129 ja AV 130. Kello oli 0.35.

— Ville, nouda sinä kaksinkertaiset rautaisannokset ja Olli tarkastaa, että ammuksia ja käsikranaatteja riittää. 25 minuuttia aikaa lähtöön.

Kiiruhdin Vestan salooniin, jossa sain määräyksen:

— Tämä kirje on annettava majuri Tulikouralle Suoniossa. Tässä ovat ohjeet ja tunnukset kolmeksi vuorokaudeksi. Radioryhmä on jo veneessä. Luutnantti Santala näyttää alukset Riutanniemeen. Yhteys joka toinen tunti tänne koodea käyttäen.

Käsi kypärän reunaan, ja pian olin Vestan kannella luutnantti Santalan vieressä, joka selitti:

— Ohjaat nuo reunimmaisat alukset, joiden koneet jo käyvät, Riutanniemeen. Niiden nopeus näin lastattuina on 18—22 solmua. Älä jätä yhtään alusta välille matkalla. Koeta selvitä!

Taivas oli puolipilvessä, miltei olematon tuuli tuntui lounaasta. Kuu pilkisteli pilvien välistä.

Vahvoissa meriläismallisissa veneissä oli kolme miestä kussakin. Starttasin hiljaista vauhtia ryhmitystä odottamaan. Tarkastin saamaani ohjepaperia pienen hetken, jonka ajan alukset olivat rinnatusten sivullamme. Annoin sitten ohjeet aluksille:

— Tiedätte, minne teidät saatamme. Ajakaa kymmenen metrin välimatkoin. Kun morsetan: "seis", on jokaisen aluksen kelluttava liikkumatta. Laskemme neljä miestä eräeseen saareen matkan aikana. Valoja ei saa käyttää, ja jokainen pitää aseensa valmiina. Niemi, jonne teidät saatan, on kivikkoinen. Alukset ajavat toistensa viereen, melkein kylki kylkeen oikeanpuoleiselle sivustallemme.

— Käynnistäkää koneet, seurakaa heti ja täysi vauhti päälle, määräsin lopuksi.

— Ville keulatykillä, Olli oman kaksoiskonekivää-rinsä pallilla, toiset neljä poikaa kahtapuolin veneen sivuille.

Teikarinsaaren ohitettuamme otin esille merikortin, johon oli merkitty pintamiinakentät. Ei sattunut matkallemme omia kenttiä, mutta onhan vihollinen voinut laskea nyt yöllä suojamiinojaan, kun etenemisemme on alkanut.

Olimme juuri laskemassa radioryhmää Mäntysaareen, kun Tuppuran pommitus alkoi. Seurasin pommitusta kiikarilla. Laskin puolen tunnin aikana koneittemme munineen sinne noin 30 lentopommia. Vihollisella oli siellä vastapainona hiljainen ilotulitus.

Pommituslentäjämme palasivat tehtävänsä suoritetuun mantereeseen suuntaan.

— Eiköhän naapurit yön aikana ala tyhjentää Teikaria, sanoi Vanha-Ville.

— Ahtaallapa ne ovat siellä niemen kärjessä, jonne kapteeni Vuorelan voimat varmaankin nyt yön aikana ovat heidät ahtaneet.

Pojat laskettiin maihin Mäntysaaren aseineen ja me muut jatkoimme vielä neljänneksen ajan matkaa Riutanniemeen. Suonion linjat olivat täällä ulkorannalla pysyneet Kangaslahden tasalla.

Omien joukkojen kuljetus Koivusaaresta Riutanniemeen näkyi jatkuvan. Niemenlautan suunnassa oma tykistömme tuki Suonion valloittajia.

Morssasin Riutanniemeen tunnuksen, alusten lukumäärän ja osastomme numeron. Vastaus tuli heti rannalta.

Hiljensin. Alukset ryhmittäivät vierekkäin. Lähestyimme rantaviivaa. Keulat olivat yht'aikaisesti rannassa.

Tunsin niemen hyvin. Kapteeni Mäkelän huvila oli eheänä rannan koivikossa. Hyppäsin rannalle ja kysyin eräältä pojalta, missä majuri Tulikoura on ja kuka hoitaa joukkojen ylimenoa.

— Minä hoidan ylitystä, olen kersantti Richter, hän vastasi. — Majurin esikunta on tuossa huvilassa.

Kävelin huvilalle ja otin karttalaukusta majurille osoitetun kirjeen.

Sisään astuessani oli huone täynnä miehiä.

— Herra majuri, olen alikersantti Ottonen osasto Jäasalosta. Toin neljä venettä täydessä ase- ja ammuslastissa. Tässä kirje teille, herra majuri.

— Mitä Teikariin kuuluu? Onko vihollinen pureutunut sinne tiukastikin?

Selostin tilanteen sen mukaisesti kuin tiesin. Majuri Tulikoura sanoi sitten:

— Ruonan puolella ovat joukkomme jo Suitsaaren pään kohdalla. Linjat menevät vinottain Kiviniemenlahdesta Kangaslahteen tällä hetkellä. Tehän tunnette kotisaarenne! Onko mahdollista nousta maihin Karniemen ulkorannalle? Painaisimme vihollista selkäpuolelta.

— Ulkoranta on kivikkoista, mutta siellä on pieni hiekkaranta noin 500 metriä loistosta Kangaslahteen päin.

— Tässä kartta. Näyttäkää se paikka meille!

Katsoin karttaa.

— Tässä on 10 metriä hiekkarantaan. Karlahden pohjukasta alkaa suopohjainen maasto puolen kilometriä tähän suuntaan, selostin ja osoitin kartasta paikkoja.

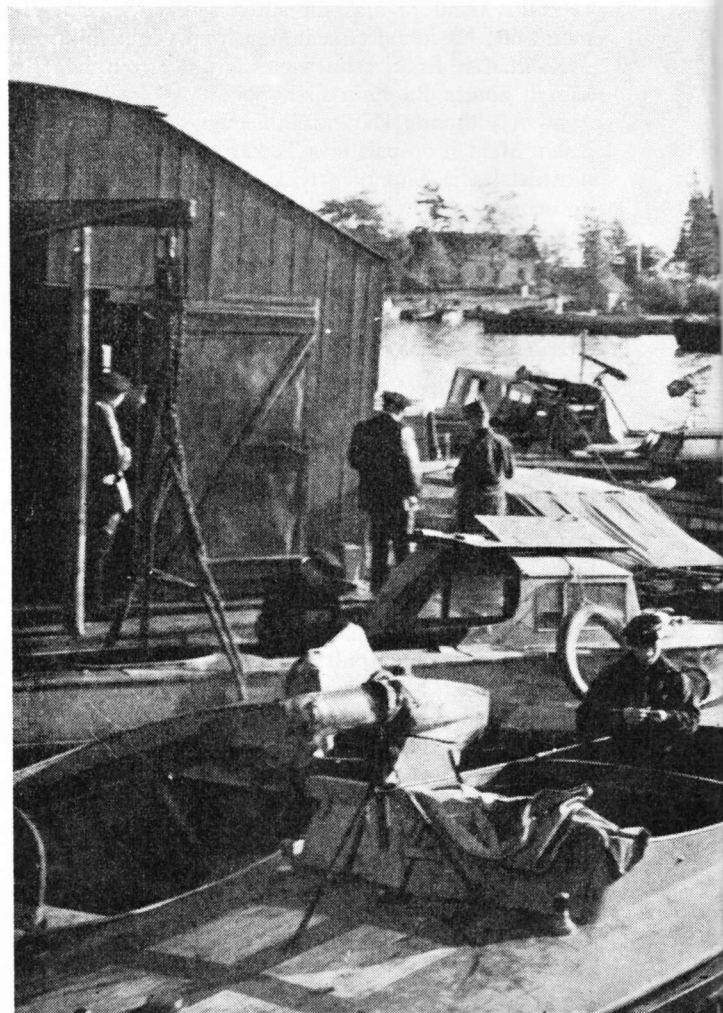
Majuri katsoi minuun sanoen:

— Voitteko nyt heti lähteä matkaan mukaanme pari aluksellista miehiäni. Tuo suoperäinen maasto sopii piirustuksiin, koska vihollinen ei pääse täten sivustasta sissejämme yllättämään. Otan yhteyden päällikköönne ja sovin hänen kanssaan asiasta.

— Herra majuri. Ei tarvitse soittaa komentajallemme, koska saimme määräyksen avustaa teidän yksikköänne toistaiseksi. Joka toinen tunti olen yhteydessä yksikköömme.

— Sen parempi. Annan määräyksen varustaa aluksen maihinnousua varten nopeasti.

Söimme tukevan aterian sillä aikaa kun alukset tyh-

Sotaveneiden huolto ja kunnostus käynnissä Teikarsaaren tukikohdassa syyskuussa 1941

jennettiin aseista ja ammuksista. Niihin astui nyt nelisenkymmentä hyvin aseistettua maihinnousumiestä käsittävä iskujoukko, joka näytti pätevältä. Eräs pitkänhuiskea poika seiso AV 130:n luona rannalla ja hänen kanssaan oli neljä muuta poikaa, oksia kypärissä ja konepistoolit hihnasta kainalossa. Sanoivat:

— Lähdemme aluksessanne ja muodostamme suojan rannalle, johon toiset alukset tulevat. Te viette meidät heti sinne ja sen jälkeen kuljettatte maihinnousualukset perässä. Majuri on Kangaslahdella, tällä puolen rantaa, seuraamassa maihinnousua.

— Hypätkää alukseen. Lähdemme heti, kun kone on lämmin. Te, kolmen veneen kuljettajat, lähdette myöskin heti, ajatte tuonne Mäntysaaren itärannalle. Siellä on radioryhmämme. Tämän yön tunnus on "Uuras" niin aluksille kuin miehillekin. Noudamme teidät sieltä, kun iskuryhmä on saatu rantaan.

Irroitduimme Riutanniemestä suuntana ensin Mäntysaari, josta otettiin kurssi Karniemeen. Lisäsin vauhtia vähitellen 30:stä 40:een solmuun. Noin neljänneksen kuluttua olimme määränpäissä. Syök-

symme onnistui hyvin, ja pian pojat katosivat rannan metsään. Vihollinen ei kaikesta päättäen huomannut mitään.

Takaisin Mäntysaaren luo. Kolme venettä oli siellä valmiina ja koneet käynnissä. Kurvasin hiljaa veneitten ympäri. Huutotorvella annoin niille lähtökehoituksen ja ohjeet.

Hyvin sujui taas matkamme ja yht'aikaa kiilautuivat alustemme keulat rannan hietikkoon. Miehet syöksyivät aseineen pikavauhtia maihin vihollista selkäpuolelta hätyyttämään.

Veneemme irroittautuivat jälleen, mutta hetken seurasin maihinnousun edistymistä kiikarilla ja käänsin sitten virran radiopuhelimeen. Selostin tapahtumat salakielellä ja tiedustelin, oliko uusia määräyksiä.

— Ajakaa Niemenlautan Essaareen, siellä on luutnantti Rissanen. Hänet on tuotava Teikariin, josta viholliset lähtivät tunti sitten kápälämäkeen. Kuljetamme vankeja mantereelle. Näin haastoi Santala.

— Kuulitteko pojat, vihollinen on lähtenyt tunti sitten Teikarista. Vankejakin on saatu. Ammuppa

Ville, sillä uudella tykilläsi tuonne Kirkkoniemen puoleisen aallonmurtaajan majakkaan, niin näemme, osaatko tykkiäsi käyttää. Samalla se olkoon Teikarin operaation kunnialaukaus.

Käänsin aluksen toisen kyljen aallonmurtaajaan päin. Ville tähtäsi. Rätinä räiskyi pian ilmassa valjuovien leikatessa ilmaa aallonmurtaajaan päin. Villen ammuttua sarjansa räsähti vieressämme keulapuolella. Villen koelaukauksiin siis vastattiin.

— Olli, poistahan varmistin aseestasi. Ajetaan "täydellä" aallonmurtaajien välistä. Sinä tulit Ryöväliniemen puolta ja Ville Kirkkoniemen puolta.

Asetin neljä "munaa" eteeni kompassin viereen, painoin kaasun pohjaan ja huusin pojille:

— Antakaa soida!

Neljänkymmenen solmun vauhdilla koukkasin ensin Karlahden puoleista aallonmurtaajaa. Ville papatteli pikatykillään pitkiä sarjoja ja Olli aloitti tulituksen juuri kun kurvasin aallonmurtaajien välistä Uuraan satama-altaaseen. Samalla vetäisin hampain varmistimen auki käsikranaatista ja heitin "munan" murtaajan betoniseinän taakse ja toisen heti perään. Aset soittivat kuoleman soittoaan vihollisen pesäkkeisiin.

— Lopettakaa, pojat! Eiväthän ne enää meitä ammu. Taisivat käsikranaatit tehdä selvää jälkeä. Nyt ajetaan Essaareen. Luutnantti Rissanen otetaan mukaan ja sitten takaisin Teikarsaareen! Tulehan pois sieltä tykkilukulta ja nosta lippu kahvelinkärkeen!

Koivusaaren kärjessä välähti tunnustiedustelu rannalta. Ville vastasi asianmukaisesti.

Essaaren laiturin vierustat olivat täynnä tavaraa ja miehiä. Siitä aloitettiin maihinnousu Suonionsaareen ja siitä se myös jatkui. Löysin pian luutnantti Rissanen, jonka kanssa lähdettiin sitten katsomaan, mitä Teikariin kuuluu.

Ville istui ohjauspallille ja niin oltiin parinkymmenen minuutin kuluttua perillä. Luutnantti Santala oli siellä meitä odottamassa ja kertoi, että koko Teikari oli nyt suomalaisten miehittämä. Joitakin vihollisia oli yrittänyt päästä uimalla Tuppuraan, mutta menehtyivät matkalla. Loput antautuivat. Kaatuneita vihollisia on muutamia kymmeniä.

"Rauta-Villet" saavat kuljettaa sotavankeja Vilalahteen. Aamulla muuttaa osastomme tänne, paitsi emälaiva ja korjausproomu.

— Komentajamme on tuossa valkeassa talossa. Voitte mennä luutnantti Rissanen mukana sinne puhutteluun.

Astuimme ovesta. Myrskylyhty paloi pöydällä, jonka ympärillä istui päällikkömme, luutnantti Saxberg ja vänrikki Berlin teetä juomassa.

Istuimme komentajan kehoituksesta penkille hellan viereen. Saimme nyt tietää, että majuri Tulikouran ilmoituksen mukaan oli viemämme iskuosasto motittanut osan vihollisia Kangaslahden ja Karniemen välille ja vain Kirkkoniemen osa oli enää vihollisilla.

Painuimme viereiseen huoneeseen yöpuulle kellon ollessa lähes neljä aamuyöllä. Kun aamulla herättiin, paistoi päivä kirkaasti. Oli kuin sotaa ei olisi ollutkaan. Tuppurakin oli hiljainen. Vain Viipurin suunnalta kuului jytinää, samoin konetuliaseiden räiskettä Suonion Kirkkoniemestä.

Virkistävän aamu-uinnin jälkeen päällikkömme sanoi:

— Olemme tässä arvelleet, että venäläiset olisivat viime yönä tyhjentäneet Tuppuran. Jos sinä nyt miehinesi lähdet kokeilemaan, mitä tuo hiljaisuus merkitsee. Ota AV 129 suojaveneeksi. Jos Tuppurasta ei avata tulta, aja laituriiin ja vedä laiturin salkoon sotalippumme.

Herätin vielä nukkuvat pojat, ja aamuteen jälkeen olimmekin valmiit yrittämään Tuppuraa kohden molemmilla AV-veneillä. Ajoimme Tuppuransalmen läpi täydellä vauhdilla Kuninkaansaaren takaa. Kurvasimme ja heilautin sitten kättäni merkiksi tulen avaamisesta saarta kohti. Ammukset räiskähtelivät saaren rannan kivikossa ja kasarmien seinissä. Laukaustakaan emme saaneet saaresta vastaamme.

— Olkaa pojat aseillanne. Kuka tietää, mitä hiljaisuus merkitsee!

Kiersin Honkaniemen kaukaa ja käänsin keulan kohti tuttua laituria. AV 129 jäi ulommas, aseet valmiina, jos jotain sattuisi tapahtumaan.

Hiljalleen lähestyimme laiturinpäätä konepistoolien varmistimet avoinna, mutta rauhassa pääsimme kuitenkin laiturille. AV 129 ajoi samassa vierellemme. Ensimmäisenä tehtävänämme oli vetää sotalippumme läheiseen lipputankoon. Konepistoolilaukauksin tervehdimme lippuamme, kun se sitten liehui hiljaisessa tuulessa.

Kävelimme paraatikentälle päin, vanhojen kasarmien luo. Muonavarasto oli tyhjennetty, vain muutamia petroolilla valeltuja jauhosäkkejä oli jäljellä. Huoneet olivat sekaisin. Kaikesta näkyi, että vihollinen oli lähtenyt kiireesti.

Ilmoitin radiopuhelimella, että saaresta ei ole enää vihollisia, mutta ettemme miinavaaraa peläten uskaltaneet pidemmälle kuin paraatikentän vanhaan kasarmiin.

Sain määräyksen palata takaisin tukikohtaan. Siellä ilmoitin kapteeniluutnanttillemme tehtävän suorituksesta ja selostin, mitä olimme tehneet ja nähneet Tuppurassa.

Kello 6,35 ajoimme sitten Vilalahden laituriiin, jossa eversti Lyytinen oli seurueineen. Pojat seisovivat asennossa veneittemme kannella.

Ilmoittauduin ja pian siirtyivät upseerit aluksiimme, jotka välittömästi ajoivat takaisin Teikariin.

Katselmuspaikaksi oli raivattu peltoaukea. Seurasi ensin kenttäjumalanpalvelus, jonka toimitti pastorimme. Sen jälkeen eversti Lyytinen piti puheen ja jakoi päätteeksi kanniamerkkejä upseereille, aliupseereille ja miehistölle. Vanha-Ville ja minä saimme samalla korotuksen kersanteiksi ja Olli alikersantiksi.

Ja sitten ei muuta kuin kahvia pullan kera ja päälle ilmoitus neljän vuorokauden lomasta.

Niin päättyivät Teikarinsaaren valtauspäivät elokuussa 1941.

”Kohtalon saaton” aikaisemmat osat on julkaistu lehtemme numeroissa 11—12/-58, 1/-59, 2/-59 ja 5/-59.

LUPAUS sairaalahoidosta tappokukkulan korsuyönä oli himmennyt Vienan karsikkorinteitä kiertävällä huoltotiellä. Ja lopullisesti se oli kadottanut merkityksensä Louhen asemalla. Kaiken sen jälkeen Räihä kuljetti väkivallan edessä ruhjottua ruumistaan ristin eteen. Mitään toivomatta ja mihinkään uskomatta. Se, mitä hänessä oli jäljellä uskosta ihmisen hyvyyteen, kilpistyi pistimeen. Sen edessä hän oli oikeudettomana tavaravaunun lattialla. Mutta hän ei ollut vielä kukaan katkera sodan seuraamuksille, eikä hän katunut vapaaehtoisesti valitsemaansa sotatietään. Kuitenkin henkilökohtainen raakuus ja tietty luokkatietoisuus kohdistettuna yksilöön olivat Räihän mielestä inhimillisen järjen ja ihmisyyden vastaisia. Hän uskoi lopultakin kävänsä ristin eteen ja siinä hänen olisi nöyryyttävä, koska sen kautta kävisi kotitie. Näin hän joutui ikään kuin katsomaan omiin kasvoihinsa ja näkemään niissä oman onnellisen lapsuutensa. Hän näki vielä siskojensa ja veljiensä kasvot ja hän koki heidän järkytyksensä omana kohtalonaan. Miten väkevästi hän tunsikaan kahlitut ranteensa, ja miten polttava olikaan ajatus vapaudesta! Hänen ja oman äidin salaiset toiveet oli lopullisesti tuhottu. Tunteita kylmää ja vaunun tärinää Räihän silmät sumentuivat, ja hänen kurkkuaan pakotti pidätetty itku. Hän yritti rukoilla omin sanoin, mutta sitten hän jälleen muisti potkaisun asemalla. Hän ajatteli äitiään ja uskoi hänen rukoilevan puolestaan. Se olikin hänen viimeinen järjellinen ajatuksensa, ennen kuin hän vaipui unenhorteeseen.

Paavola vaihtoi asentoaan alinomaan yrittäen siten lieventää ruumiinsa kipua. Hän olisi halunnut nukkua unettomien öiden jälkeen, mutta hänen oli kannettava kuormansa avoimin silmin ja unohtuksen hetkeä saamatta. Elämä ei ollut hänelle enää hetki, josta on pidettävä kiinni. Avoimin silmin sitä oli kuitenkin lupa katsoa loppuun saakka. Sitä hänen ei ollut tarvinnut päättää tappokukkulan

Matti Mikkola

KOHTALON SAATTO

Vosa

yksinäisinä tunteina eikä edes silloin, kun hän otti mittaa vastustajastaan paljain nyrkein. Siitä pitivät huolen hänestä väkevämmät voimat. Hän tunsi syvän, epätietoisien olotilan ja elämän voimakkaan käden herpaantuvan otteen tuskana, jota aniharvat elolliset saavat kokea. Sen lisäksi hänen oli yhä uudelleen tunnettava isyytensä ja kuultava lapsensa avuton itku. Ja kun hän hetkittäin havahtui nykyisyyteen, oli hänen ympärillään oman lapsensa sijasta vieras maa ja vartijat, jotka olivat panneet hänet ryömimään myyrän tavoin iljanteisissa kokkarissa. Hänen sieraimensakin olivat täynnä vieraan maan väkevää tuoksua. Lapsen hapuilevan käden asemasta hän oli saanut tuntea roudan viileän kouraisen ohimoillaan. Kaikesta siitä jääneet avoimet verihaavat muistuttivat sen hetken kahleita.

Junan rautaiset pyörät takovivat taukoamatta Paavolan luita. Hän ei sietänyt enää lattian kovaa kosketusta ja hän kiertyi istualleen. Hän huomasi Räihän nukkuvan. Peitelläkseen poikaa hän oikoi tämän manttelin liepeitä koipien peitoksi.

Juna loksutti hivuttavan verkkaista tahtiaan hämartyneessä illassa, kunnes pysähtyi jollekin tuntemattomalle asemalle.

Vankien vaunuun työntyi Louhen asemalla suojeelijana esiintynyt naisluutnantti. Milloin hän oli vaunusta lähtenyt, sitä vangit eivät tienneet. Luutnantin lähestyessä nurkassa körmöttäviä miehiä Paavola painautui seinää vasten jännittynein lihaksin. Oliko hänen lähdeittävä jälleen samanlaiselle vaellukselle? Hän halusi jäädä siihen ja painautua nurkkaansa.

— Nukkuuko toverinne? kuuli Paavola miesäänen kysyvän.

— Nukkuu.

— Ettekö haluaisi herättää häntä luutnantin pyynnöstä? sanoi mies ystävällisellä äänellä ja jatkoi:

— Luutnantti haluaa keskustella hänen kanssaan.

— Ei, ei... nuorii... päälle! Se tulee... aaa!

Luutnantti tulkkeineen jäykistyi Räihän kammottavaan huutoon. He tajusivat vangin sanoneen selvästi ymmärrettäviä sanoja ennen eläimellistä huutoaan. Nainen kysyi tulkilta sanojen merkitystä. Vangin painajaisunen sisällön kuultuaan hänen verevät kasvonsa kalpenivat. Hänen edessään oli heittelevä nuorukainen, siivottoman sotilaspuvun

alla oleva ihminen, joka oli joutunut vaellukseen kauhuhetkien unikuvat eväinään.

Nainen näytti aikovan lähestyä Räihää herättäkseen hänet rauhallisesti, mutta Paavola heittäytyi Räihän päälle peläten kuitenkin väkivaltaa:

— Kalle, herää jo! Sinua kysytään. Kuuletko?

Paavola tönähti Räihää olkapäästä saadakseen hänet heräämään kiduttavasta unestaan.

Luutnantti seiso i sanattomana vangin luona. Mitä hän tunsi sielussaan? Jokatapauksessa hän oli syvästi järkyttynyt.

Paavola jatkoi tönimistään ja kerran toisensa jälkeen kuiskasi kehoittavat sanat Räihän korvaan:

— Kalle, herää! Minä tässä, Paavola!

— Mitä? Missä me olemme? Kuule... se Stuka!

— Sinä huusit!

— Se Stuka siellä. Se tuli suoraan päälle!

Räihä käänsi päätään, näki ihmishahmoja luonaan ja vääntäytyi istualleen voihkaisten. Hänen ruumiinsa oli jäykistynyt ja tuskainen, mutta hän kompuroi seisolleen seinästä tukea hakien. Vihdoin hän seiso i omilla jaloillaan. Hänen leukansa tärisivät kylmyydestä, ja alinomaiset lihaspuistatukset pieksivät hänen ruumistaan.

Tulkki kehoitti Räihää siirtymään oviaukon niukaan valopiiriin. Hän puhui suomea verrattain selvästi, joskin karjalaisittain murtaen. Mistä luutnantti oli hänet saanut mukaansa, ei selvinnyt. Esittäessään asiaansa nainen katsoi Räihää harmaan hailakoilla silmillään. Otaksuttavasti tulkki teki tehtävänsä, kääntäen kaiken sanatarkkaan Räihälle.

— Teillä on kylmä?

— Kuten näette.

— Kuinka vanha olette?

— Olen kahdeksantoista vuotias.

— Kovin nuori olette!

Siihen Räihä ei vastannut mitään. Hän oli sanomaisillaan käyvänsä kuitenkin miehestä, mutta sitten hän muisti surkean itkunsa asema-aukiolla ja oli hiljaa.

— Tahtoisitteko esitellä itsenne luutnantille? sanoi tulkki huvittuneen näköisenä.

— Nimeni on Kalle Räihä.

— Luutnantti kysyy, annetaanko Suomessa naiselle kättä esittelyn yhteydessä.

Oli hämärä ja Kallen kasvot tarpeeksi liassa, niin että ne pystyivät peittämään hänen punastumisensa. Hän tarvitsi kuitenkin vain silmänräpäyksen tointuakseen hämmennyksestään.

— Kyllä Suomessa annetaan naiselle kättä esittelyn yhteydessä. Mutta se edellyttää sitä, että nainen sanoo nimensä ja ojentaa kätensä. Jos haluatte minun tekevän niin, kuuluu aloite teille upseerina.

Luutnantti odotti kiihkeästi tulkin selostusta. Saatuaan kuulla vangin vastauksen hänen kasvonsa olivat hämmästyneen ilkikuriset. Hän hipaisi kädellään pörröistä kiharaansa, ja kuin hoikentaakseen uumaansa hän korjasi vyötäänkin. Olkaremmi tuli korjatuksi parempaan asentoon saman tien. Sitten hän ojensi Räihälle kätensä ja sanoi nimensä.

Räihä tunsi hänen kätensä lämmön kohmettuudessa kourassaan. Hän tajusi käden terävän puristuksen, mutta Räihän oma puristus kontassa olevalla kädellä oli kuin maitolämmitys pihvin asemasta. Kätensä vapauduttua Räihä teki vielä vakuu-

deksi rintamakunnian, ja samalla hän muisti, ettei sotamies saanut nostaa kättään lakin lippaan seisossaan. Kantapäitään hän ei voinut lyödä yhteen, koska hänen koipensa olisivat tuskin liikahaneetkaan.

Anni oli tytön nimi. Tulkki sanoi sen selvästi. Mutta Annin sukunimi oli niin mutkikkaasti äännettävä, ettei se jäänyt hänen mieleensä. Tyttö oli Rähälle vain Anni.

Räihä alkoi väsyä seisomisesta. Sitä paitsi hänellä oli korkea kuume ja vilunpuistatukset jatkuivat. Hän tunsu kovaa särkyä ristiselässään. Anni ei kuitenkaan hellittänyt:

— Toverinne kasvot ovat kovin veriset. Oletko pahastikin haavoittuneet?

— Voimme tuskin liikkua. Luoti on sattunut jonnekin selkään. Niin hänellekin, vastasi Räihä nyökäten päättään vaunun nurkkaan päin. — Hänen kasvonsa vereentyivät päivällä, kun hän sitoi ilmapommituksessa haavoittuneen venäläisen sotilaanne.

— Miksi hän teki sen?

— Sitä voisitte kysyä häneltä itseltään.

Räihä toivoi Annin siirtyvän Paavolan luokse, jotta hän itse olisi voinut painua nurkkaansa istumaan. Niin ei kuitenkaan käynyt.

— Onko totta, että suomalaiset sotilaat ovat urhoollisia taistelijoita?

— Se pitää kokea rintamalla.

— Teillä on sormus sormessanne. Onko teillä morsian Suomessa?

— Se on muistosormus.

— Antoiko sen teille tyttönne?

— Hän sen antoi.

— Onko hän kaunis?

— On. Hän on hyvin kaunis.

Anni jäi miettimään vangin suoraa vastausta ja hetkisen kuluttua hän poistui vaunusta sanomatta Rähälle mitään.

Räihä huokasi helpotuksesta, mutta tulkki katsoi tilaisuuden tulleen omakohtaiselle keskustelulle.

— Miksi ette tullut meidän puolelle terveenä?

— Miksi te ette ole mennyt meidän puolelle? vastasi Räihä.

Tämä olikin odottamaton kysymys tulkille. Siihen sisältyi keskustelun perusteettomuus, mutta tulkki jatkoi itsepintaisesti valitsemaansa aihetta.

— Talvisodassa karkasin venäläisten puolelle.

— Miltä rintamalohkolta loikkasitte? kysyi Räihä hämmästyneenä.

— Sortavalan rintamalta tulini yli.

— Paavola, kuulitko? Sortavalan rintamalta!

Räihä kutsui Paavolaa ikään kuin todistajaksi, mutta Paavola ei vastannut mitään.

Sortavala oli Rähän kotikaupunki. Hän oli siellä Talvisodan päivät evakuoimiseen saakka. Hänen mielessään häivähti helmikuun 2. päivä 1940, jolloin kaupunki poltettiin. Hän muisti pommikoneiden luvunkin — oman laskemansa määrän: 102 kappaletta samanaikaisesti kaupungin kattojen yllä. Hän muisti joulukuisella yötaivaalla näkemänsä rajan roihut. Hän muisti kevättalven kuutamoiilat ja tykkien suuliekkien välähtelyt itäisellä taivaalla.

Räihä oli säälittävä hahmo vaunun niukassa va-

laistuksessa. Hänen hartiansa olivat kumaraiset ja näytti, kuin hän olisi joka hetki tuuskahtamaisillaan turvalleen. Sanomatta mitään hän käänsi selkensä ja lyyhäsi omaan nurkkaansa. Hän oli yhä vakuuttuneempi siitä, että Annin kysymykset olivat olleet vilpittömiä ja ikään kuin huumorin höystämiä. Anni ei ainakaan valehdellut. Hänen harmaan hailakoissa silmissään asui rehellisyys.

Räihä näki seinän raosta taivaalla tuikkivan tähden. Se hävisi hänen näköpiiristään, mutta palasi hetken kuluttua uudelleen hänen nähtäväkseen. Hän tuijotti sitä rävähtämättömin silmin, ja hän uskoi äitinsä tekevän samoin. Hän tunsu olevansa hyvin lähellä äitiään. Heillähän oli sama taivas ja sama maa. Tähdetkin. Ja meri, jossa vedet virtaavat. Ja tuuli, joka kohisee kotipetäjikön äänellä. Vaikka kaikki se, mitä voi kehossaan koskettaa, silpoutuisikin, niin tähtiä ja taivasta ja merta ja tulta he eivät voi hävittää — — —

Rähän ajatukset keskeytyivät oviaukon tienoilta kuuluvaan puheeseen. Hän huomasi hahmon, joka ei voinut olla kukaan muu kuin Anni. Siinä hän olikin vankien jalkopäässä tulkki kintereillä.

— Luutnantti kävi ostamassa teille karpaloita, sanoi tulkki. Ottakaa vain! Ne ovat oikein hyviä.

Kun vangit eivät tehneet elettäkään ottaakseen karpaloita vastaan, hapuili Anni heidän käsiään, joihin olisi voinut pistää sanomalehtipaperiin käärityt marjat. Mutta hän pysähtyi vankien eteen pitäen marjamussukkaa omissa käsissään. Kun vangit huomasivat Annin itsepäisen hyvyden, he kaivoivat kohmettuneet kouransa manttelin laskoksista ja kopeloivat marjoja suuhunsa. Ne olivat jäisiä ja happamia, mutta niiden raikkaus virkisti heitä.

Anni oli upseeri ja hän käytti vaikutusvaltaansa hyväkseen. Hän oli nähnyt vankien katalan kohtelun Louhen asemalla. Nyt hän näki edessään nuoren pojan, jolla ei ollut edes oikeutta puolustaa itseään. Hän näki verisistä ja liejuisista vaatteista kuljetun tien kärsimykset. Eikö se riittänyt vangille? Ihmiselle, jolla ei ollut enää muuta omaa kuin kuoleman pelko. Ja tuskasta laajentuneiden silmien kuiva itku — kauhuun mykistynyt katse, jossa ei ole koskaan voinut olla tappajan vihaa. Sen kaiken pani Anni varmaankin merkille seurattessaan tilannetta. Hän osoitti, kuinka raakuuskin on yksilöllistä. Ja jotta hänen suhtautumisensa vankiin muistettaisiin vuosia jälkeenpäin, hän antoi tekojensa vakuudeksi oman nimensä. Kätkeytykö Annin tekoihin ihastuksen häive nuoren sotavangin suhteen vai oliko hänelle annettu syntymälahjana kyky ymmärtää ihmistä siskona ja veljenä, oli Annin henkilökohtainen asia, joka jäi hänen ikuisiksi salaisuudekseen eikä näin ollen voi olla kirjoittajankaan tiedossa.

Pimeässä nurkassa ei ollut tapahtunut mitään erikoista. Vangit olivat nieleksineet happamat karpalonsa ja tunsivat leukapielissään kiihoittavaa kutinaa. Heidän seuranaan olivat vaunussa kipu, yöpakkaneen ja vaienneet vartiomiehet. Ovi oli suljettu, ja vangit näkivät vain ajoittaisen tuluksen hehkun, joka heijasti valon häivää asepiipussa töröttävään pistimeen. Siihen oli taottu veriuurnat, ja se oli Rähän mielestä kuin elämän paalu, joka

vuotaa heti, jos sen ohi jalallaan astuu. Jo aurin-
gon laskun aikana se ikään kuin ilkkui Räihälle
keskellä pölyhiukkasten tanssia. Niin hänestä tun-
tui. Yhä tiivimmin he painautuivat toisiaan vas-
ten. Heillä ei ollut mitään, jota he olisivat tosil-
leen tarjonneet tai toisiltaan pyytäneet. Ei edes
hyppysellistä kessun rouhetta.

Miten kauan he siinä värisivätkään — eihän
heillä ollut aikaan tuntumaa. Kun vaunun ovi jäl-
leen avattiin, he huomasivat elävänsä. Lupaa kysy-
mättä heidät nostettiin miesvoimin jaloilleen, siir-
rettiin ovelle ja sen tien varovasti ulos ratavallille.
He olivat niin lopussa, etteivät heidän jalkansa ta-
pailleet edes askelta rautatien hiekassa, kun heitä
viettiin toiseen vaunuun.

Vangit siirrettiin kaminalla varustettuun, rintam-
an välittömästä läheisyydestä siviilien evakuoimi-
seen varattuun vaunuun. Sen kummassakin päässä
oli lankuista kyhättyt makuulavitsat ja niiden vä-
lissä kappale käytävää. Siinä oli kamina, polttopuut,
keittoastiat, eväät ja ämpäri luonnon vaatiman tar-
peen toimittamista varten. Lavitsoilla oli evakkojen
vähäiset vuodevaatteet ja kaikki muu omaisuus,
minkä he olivat saaneet ottaa mukaansa.

PYYDÄN HILJAISUUTTA

Maaliskuun 13. päivän iltana, kun rauha oli
tehty, olimme kokoontuneet pataljoonan talous-
upseerin korsulle. Mieliala ei ollut varsin korkealla,
vaikka rauhakin oli saatu. Puheita koetettiin pitää.
Vääpeli Nieminen, erään jv-komppanian ”äiti”, oli
hieman tohkeissaan, kun eräät hänen aliupseeritove-
reistaan oli korotettu vänrikeiksi. Kun mies ei mei-
nannut saada oikein puhettaan kuuluville, nousi
hän ylös, oikaisi pitkän kroppansa ja ärjäisi:

— Hyvät herrat, pyydän hiljaisuutta, kun rasva-
nahkainen vääpeli puhuu!

(Jatkoa sivulta 226)

muuta ratkaisua kuin palata samoja jälkiäni takai-
sin, kävi kuinka kävi. Asettakaan ei ollut mukanani,
paitsi paria käsikranaattia, joita aina kuljetin taskus-
sani. Hitaasti muina miehinä käänsin selkäni ja
aloin astella takaisin. Samassa huomasin vasemmalla
linjan vieressä konekiväärin ja sen takana kaksi
mustaa silmäparia seuraamassa jokaista askeltani.
Käänsin pääni pois noista kasvoista, jotka olivat
kulmikkaat ja vinosilmäiset. Pääsin ohi, mutta joka
askeleella odotin miesten karkaavan niskaani. Vap-
isin varpaista päähän asti. Kun ei mitään kuulu-
nut, odotin luotisuihkua, mutta sitäkään ei tullut.

Pääsin vihdoon omalle puolelle ja vapisin vielä-
kin. Vaivoin sain sanottua Topille, joka oli tullut
seuraamaan tuloani pikakivääri kainalossa:

— Siellä oli vihollisia. — Hänelle ei tarvinnut
selittää muuta. Pikakivääri lauloi heti joukkoa koh-
ti, joka vieläkin seisoi notkossa.

Urpo Arhosuo

SIITÄHÄN SE SOTAMME ALKOI

”Muutama metri vielä, ja silloin kaikki
tapahtuisi. Odotin vartiomiehen vain kä-
velevän kohdallemme ja annoin merkin
takanani olevalle vänrikille. Kuin pant-
terit valmiina hyppyyn seurasimme vi-
hollisen vartiomiehen lähestymistä. Olin
varma saaliistani, kun samassa pamahti
pistoolin laukaus takana. Oliko meidät
yllätetty? Nyt alkoivat tapahtumat pyö-
riä kuin karuselli.”

ENSIMMÄINEN havaintoni Jatkosotamme al-
kaessa ja kokoontumispaikkaan saavuttuani eli yk-
sikkömme pieni vahvuus. Päämajan kaukopartio-
osastot eivät totisesti olleet liialla vahvuudella pi-
lattuina. Osastomme miehet olivat melkein pä sormin
luettavissa. Siksi ensimmäinen partiomatka olikin
suoritettava ”apuvoimia” käyttäen. Toisin sanoen
rintamalta otetut vapaaehtoiset saivat korvata jouk-
komme pienuuden. Partionjohtajia vain riitti omas-
ta takaa.

Heti juhannuksen jälkeen kesäkuun loppupäi-
vinä alkoi vilkas toiminta, sillä omien joukkojen
hyökkäysaiheet edellyttivät tietojen saamista vihollisesta ja niistä seikoista, jotka läheisesti vaikuttivat omien joukkojemme hyökkäyssuunnitelmiin.

Saimme käskyn valmistautua tiedustelumatkalle,
joka kestäisi vain pari kolme vuorokautta ja käsit-
täisi vain pintatiedustelua tuskin 20 km kauempana
linjojemme takana. Miehet saisimme rintamalta va-
paaehtoisina matkaan. Jokaisella meistä oli omat
tehtävämme omilla suunnillamme. Rintaman läheis-
syydessä liikkuminen asettaa suuret vaatimukset

miehille ja tiedossamme ei ollut näiden luvattujen vapaaehtoisten "ammattikokemusta" partiomatkoilla. Siksi tunsimme pientä jännitystä tehtävän saatuaamme. Talvisodan partiomatkat olivat vielä tuoreessa muistissa, joten tiesimme matkan asettamat vaatimuksetkin tarkoin. Linjojen ylitykset, majoitusalueiden, tykistön, teiden ja siltojen tarkastelu sekä monet muut tehtävät vaativat harkittua toimintaa, jos mieli onnistua suorittamaan saamansa tehtävät.

Saimme kersantti Paukkusen kanssa tehtävän samalta suunnalta, joten päätimme ja saimme luvan suorittaa linjojen ja pahimpien paikkojen ylityksen yhdessä. Tämän jälkeen suuntaisimme matkamme kumpikin omalle toiminta-alueellemme. Jännitystäni lievitti paljon tällainen järjestely, sillä tiesin Paukkusen paljon kokeneeksi partiomieheksi, joka monenlaisissa olosuhteissa oli liikkunut vihollisen selustassa.

Saavuttuamme etulinjaan Nuijamaanjärven eteläpuolelle saimme tutustua miehiimme. Vain kaksi miestä saimme kumpikin matkaamme, sillä vihollisen tiheät majoitusalueet ja etulinjan ylitys valoisana kesäyönä ei antanut aihetta suuriin partioihin. Vapaaehtoiseni, värriki ja pioneerikersantti, nimet ovat jo unohtuneet, tuntuivat rohkeilta miehiltä, vaikka retki olikin heille ensimmäinen. Uskoin sen vuoksi selviytyväni. Paukkunen sai omat miehensä ja kello 22,30 sanoimme hyvästit saattajillemme ja ylitimme omat etulinjamme. Ensimmäinen partiomatka oli alkanut.

Valoisa kesäinen yö oli omiaan vetämään "hermot pinnalle", ja vihollisen esteille päästyämme olimme mulattien kaltaisia kasvoiltamme, sillä palanut metsä, jota ryömimme eteenpäin, värjäsi kasvomme ihmeellisen näköisiksi. Liikkeemme olivat äärimmäisen varovaisia ja aikaa vieviä. Piikkilankaesteissä tuntui kuluvan iäisyys, sillä lankojen katkominen ja siitä aiheutuvat napsahdukset tuntuivat kuuluvan korvissamme kuin kiväärin laukauksilta. Lähellä olevat kaksi konekivääripesäkettä olivat miehitetyt ja vartiomiehet käryyttivät mahorkkaansa. Toivoimme hartaasti, etteivät ne kuulisi liikettämme, sillä jos nyt paljastuisimme, sotamme lopuisi alkuunsa.

Saimme sen verran aukkoa esteisiin, että varovasti selälleen liukuen pääsimme esteen yli. Matelemalla pesäkkeiden välistä pääsimme vihollisen asemiin, jotka olivat tyhjinä, ja pahin oli ohi. Etulinja oli ylitetty.

Kilometrinen verran kuljettuamme uskalsimme jo käydä tauolle ja vedimme hermosauhut hartaana sekä siivosimme nokisia kasvojamme, sillä virtaava hiki kirveli silmiämme. Vajaan kilometrin päässä edessämme oli tie, jonka laidassa tiesimme olevan suuria majoitusalueita. Tien ylitys jos onnistuisi yhtä hyvin kuin etulinjan, olisimme selvinneet pahimman ohi.

Lyhyt kesäinen yö oli kulunut jo yli puolen, ja senvuoksi myös liikkuminen kuivassa, rutisevassa metsässä oli suoritettava varovasti, sillä vihollisen rajavartioujoukot olivat valiojoukkoja, joiden kanssa oli parasta välttää yhteenottoja aiheettomasti.

Tien laita lähestyessämme havaitsimme, että tiedot suurista majoitusalueista eivät olleet liioiteltuja.

Teltoja, lehväksistä tehtyjä suojia ja avonuoioita-kin oli katkeamattomana ketjuna pitkin tien laita. Aloimme etsiä mahdollista aukkoa päästöksemme yli tien, jonka takana olisivat jo rauhallisemmat paikat. Yrityksemme oli turhaa, sillä liikkuminen majoitusalueen laidassa oli siksi hermoille käypää etsiessämme mahdollista aukkoa, että luovuimme siitä. Vetäännyimme vähän syvemmälle metsän suojaan tekemään uusia suunnitelmia.

Vapaaehtoisemme olivat osoittautuneet siihen saakka rauhallisiksi miehiksi, mutta nyt alkoi kuulua jo esityksiä takaisin paluusta. Kersantti Paukkunen tyrmäsi tunnetulla tyyllillään sellaiset ajatukset: — Tähän aikaan vuorokaudesta jos yritämme palata samaa tietä, jää nahkamme kyllä kiuvaamaan vihollisen piikkilankoihin. Luuletteko pojat, että vanja on sokea. Tullessa oli vain vähän tuuria, mutta ei sitä auta urheilla. — Keskustelu paluusta loppui siihen.

Aurinko alkoi punata jo itäistä taivaanrantaa, kun suunnitelmamme valmistui. Sen mukaan oli haettava sellainen kohta tiestä, jonka molemmin puolin kasvaa tiheää lepikkoa, ja hiivittävä teltojen välistä. Minkäänlaisia vartiomiehiä emme olleet vielä havainneet majoitusalueella. Jos yllätyksiä sattuisi, niin heti avaisimme kiivaan tulen ja ylittäisimme tien.

Löysimme mielestämme sopivan kohdan suunnitelmamme toteuttamiselle. Matalaa, tiheää lepikkoa kasvoi siinä molemmin puolin tietä ja se tarjosi mitä parhaimman näkösuojan kyyryssä liikkuvulle. Suuntasimme matkamme edessä olevaa telttariviä kohti, joka oli tuskin kymmentä metriä tiestä. Teltat olivat hyvin lähellä toisiaan, ja senvuoksi valitsimme sellaisen välin, jossa teltojen suaukot olivat vastakkaisiin suuntiin, ettei mahdollinen ulostulijakaan heti havaitsisi meitä.

Pääsimme teltojen väliin aavemaisen äänettömästi. Nyt tuntuivat hermot nousevan pinnalle ja vielä siitähän ohi. Teltoista kuului kuorsausta ja muitakin "yöllisiä ääniä" meidän hivuttaessamme itseämme kohti tietä. Olimme muuttaman metrin jo ohi teltoista, kun oikealta alkoi kuulua tietä pitkin lähestyviä askeleita. Vartiomies lähestyi meitä verkaisesti kävellen ja soran narskuessa saappaiden pohjissa. Kyyristyimme entistä matalammaksi lepikon suojaan. Vartiomies ei ollut vielä päässyt kohdallemme, kun vasemmalla puolella olevasta teltesta alkoi myöskin kuulua epämääräistä kahinaa ja yskimistä. Telttakangas tuntui nousevan, ja ulos tuli uninen mies. Pidätimme hengitystämme, sillä nyt tuntui kaikki kääntyvän vastaanamme. Teltan sivulle tultuaan ja "luonnolliset tarpeensa" tehtyään mies käveli takaisin oviaukon vieressä olevalle puupinolle ja alkoi hakata puita. Vaikka olimme lähellä, niin tiheä lepikko suojaus meitä täysin. Paukkunen kuiskasi korvaani: — Jos se pahas olisi kussut silmille, heti olisin täräyttänyt.

Nyt oli vartiomies myöskin jo kohdalla ja alkoi keskustella puunpilkkokojan kanssa jotain koleasta yöstä. Ihmettelimme, sillä olimme hiestä märkänä.

Aikansa keskusteltuaan vartiomies jatkoi matkaansa, ja hänen askeleensa alkoivat häipyä kuulumattomiin. Puunpilkkokojia oli näköjään työntöä täynnä ja heilutti kirvestään hartiavoimin. Jokai-

Partio taipaleella ei-kenenkään-maalla

sen iskun aikana hivutimme itseämme tuuma tuumalta tien laitaan. Nyt oli kai puunpilkkojakin saanut tarpeekseen, koska hävisi teltaansa. Varovasti livahdimme tien yli vartiomiehen kävellessä tiellä. Olimme pahimman ohi, ajattelimme nyt päästyämme rauhallisemmille maisemille. Ensimmäisellä matkalla tuntuikin joutuneen tiukalle, liekö ollut kokemuksen puutetta.

Kello 5 aamulla olimme paikassa, jossa tiemme eroaisivat Paukkusen kanssa kummankin suunnassa matkansa omalle toiminta-alueelleen. Olimme Pihlajajärven kylän pohjoispuolella runsaan kilometrin päässä kylästä. Koska yö oli mennyt ja päivän aikana olisi pienet mahdollisuudet onnistua tehtävissämme, päätimme viettää päivän yhdessä ja illalla jatkaa matkaamme. Kohdealueet olivat lähellä, joten ripeästi toimien jo seuraavana iltana olisimme valmiit aloittamaan paluumatkan ja senkin päätimme suorittaa yhdessä. Sovimme tarkan tapaamispaikan, jossa olisimme vuorokauden kulluttua, ellei mitään yllätyksiä sattuisi.

Kello 19 lähdimme kumpikin tehtäväämme suorittamaan. Pihlajajärven kylän itäpuolella oleva maantiesilta oli ensimmäinen kohteemme. Pioneerikersantilla oli ohjeensa ammattimiehenä. Silta oli välittömästi kylän laidassa, mutta sen verran kuitenkin metsän suojassa, ettei kylästä sitä juuri nähty. Pellon reunasta kylää tarkastellessamme havaitsimme siellä runsaasti sotilaita ja sillalla oli myöskin vartio. Päätin napata tämän miehen vähin äänin kuulustelua varten ja silloinhan meillä olisi tilaisuus tarkastella siltää tarpeeksemme. Pellon reunassa kasvava tiheä viidakko antoi hyvän mah-

dollisuuden lähestyä pahaa aavistamatonta vartiomiestä ja yllättää hänet täydellisesti.

Sillalle johtava vähäinen polku tiheiköstä teki liikkumisen äänettömäksi, joten pidin tapausta varmana. Pioneerimme saisi olla syrjästä katsojana. Kaappauksen päätin suorittaa yksin vänrikin seurassa vanavedessäni, jos mahdollista apua tarvitsisin, sillä vihollisesta ei koskaan tiedä miten sitkeästi ja nopeasti se toimii. Ampuma-aseiden käytön kielsin jyrkästi, sillä kylässä majailevat rajamiehet koirineen eivät ole mitään miellyttävää seuraa. Jos ne meitä alkavat vainota, olemme kovilla selvitäksemme.

Pioneerimme oli jättäytynyt jo kymmenisen metriä jälkeemme lähestyessämme siltää. Oksien välistä jo havaitsin vartiomiehen kuuluvan myös rajajoukkoihin ja tein omat suunnitelmani. Kivääri oli huolettomasti hihnasta olalla, joten hengessäni tiesin onnistuvani, sillä ennen kuin se toipuu yllätyksestä ja saa aseensa toimintavalmiiksi, on kaikki jo ohi.

Muutama metri vielä ja silloin kaikki tapahtuisi. Odotin vartiomiehen vain kävelevän kohdallemme ja annoin merkin takanani olevalle vänrikille. Kuin pantterit valmiina hyppyyn seurassimme vartiomiehen lähestymistä.

Olin varma saaliistani, kun samassa pamahti pistoolin laukaus takana. Oliko meidät yllätetty, välähti mielessäni. Nyt alkoivat tapahtumat pyöriä kuin karuselli. Vilkaisin taakseni vänrikin heittäytyessä salamana mättään suojaan ojentaen konepistoolinsa valmiina painamaan liipasinta. Hyppäsin

ja tartuin hänen käteensä kieltäen ampumasta, sillä kääntyessäni havaitsin pioneirimme seisovan polulla vielä savuava pistooli kädessään. Vartiomies laukkasi henkensä edestä kylää kohti. Kaikki kävi muutamassa hetkessä. Yrityksemme ei onnistunut ja pahin oli edessä. Ei ehtinyt edes kiroamaan, sillä kylästä alkoi lappaa miestä ja koira vartiomiehen huutaessa hälytystään.

Juostuamme pienen matkaa polkua pitkin takaisin muistui mieleeni, että taskussani oli "lääkettä" koiria varten, etteivät haistaisi jälkiämme ja nyt se olisi tarpeen. Nopeasti sipaisimme sillä sappaiden pohjat ja poikkesimme polulta syvemmälle metsään, jossa ison kiven kupeella oli niin iso kuoppa, että siihen sopi juuri kolme miestä. Tässä odotamme mitä tuleman pitää, sillä kiukkuni oli suurempi kuin pelko. Nyt sain kuulla, että pistooli laukesi vahingossa, vaikka en rehellisesti uskonut pelkkään vahinkoon, taisivat olla hermotkin syynä. Mutta tehtyä ei saanut tekemättömäksi, joten oli toimittava sen mukaan.

Metsä rutisi vihollisista ja koiria komennettiin niiden kadottaessa jälkemme. Koirista ei siis enää ollut pelkoa. Mikäli miehet eivät vain osuisi piilopaikkaamme, voisimme pian jatkaa matkaamme. Vartiomieskin ilmeisesti oli hakijoittemme joukossa, joten voimme vielä suorittaa sillankin tarkastuksen. Yhä syvemmälle metsään työntyivät hakijamme, mutta me suuntasimme matkamme sillalle. Silta oli vapaana, kuten olin arvellutkin ja taas jatkui matkamme suuremmitta häiriöittä.

Vilkaasti toimien koko yön saimme aamulla jo kello 6 viimeiset kohteemme selvitettyiksi ja suunnistimme matkamme kohti sopimaamme kohtauspaikkaa. Olimme siellä runsaan kahden tunnin kuluttua ja jäimme odottamaan Paukkusen saapumista, joka tapahtuisi viimeistään kello 15.

Olimme hyvin väsyneitä ja ruokailtuamme aseutuimme levolle. Viholliset eivät vielä olleet lopettaneet hakemistamme, koska laukauksia kuului metsistä, ja siksi annoin pioneerillemme, joka aloitti vartiovuoron, tarkat ohjeet mahdollisia vihollisen partioita varten. Vähänkin epäilyttävän rutinan kuuluminen metsästä, vaikka kauempaakin, olisi pätevä syy suorittaa herätyksemme. Missään tapauksessa ei saisi luottaa siihen, että Paukkunen saapuu. Oma-aloitteisen toiminnan kielsin jyrkästi, koska aseiden varomaton käsittely sellaisessa paikassa todisti turhaa hätäilemistä ja luottamukseni oli alkanut horjua.

Väsyneinä olimme vänrikin kanssa pian syvässä unessa varmistamattomat aseet käden ulottuvilla.

Heräsin ja vilkaisin kelloani. Se näytti tasan 17. Vieressäni nukkui vänrikki autuaan unta. Ihmettelin, miksi minua ei oltu herätetty vartioon, sillä kahden tunnin vuorothan sovimme aamulla. Ajatuksissani välähti, että pojat ovat suorittaneet kahden vartiointin ja antaneet minun rauhassa nukkua, sillä muu mahdollisuus ei tullut mieleeni vielä unisena. Päästyäni täysin hereille ihmettelin vänrikin asentoa ja aseet olivat samalla paikalla mihin aamulla jäivät alkaessamme lepomme. Pahat ajatukset tulivat mieleeni. Herätin vänrikin ja tiedustelin asiaa. Häntäkään ei oltu herätetty. Tämä kunnon mies aivan kalpeni todetessaan tilanteen. Vartio-

miehen paikka oli hieman kauempana ja sinne päästyämme havaitsimme hänen nukkuvan yhtä sikeästi kuin mekin hetkeä aikaisemmin.

Oli vaikea pidättää valikoitua puhetta henkemme vartijalle ja tuskin olisin ehtinytkään, sillä hiljainen vihellys kuului noin 50 m päässä olevan nuotiomme ääreltä. Pidin varmana Paukkusen saapumista ja olin juuri aikeissa viheltää vastaan, kun jokin vaisto varoitti sitä tekemästä. Läksin hiljaa kohti nuotiomme paikkaa. Olimme jo saaneet äänettömään liikkumiseen tarpeeksi kokemusta, joten näkömatkan päähän päästyäni minua ei havaittu, vaikka nuotiomme vieressä seisoi kolme vihollisen sotilasta. Vihellyksen ansiosta kai tuli siihen vielä kolme miestä lisää ja alkoi tarkastella tyhjiä lihapurkkejamme, joita kaivoivat esiin sammaleen alta. Jähmetyin paikoilleni. En niinkään paljon näiden kuuden miehen ansiosta kuin ajatuksesta, mitä olisi sattunut, jos nämä yllättivät meidät nukkuessamme ja osuivat luoksemme. Montakohan partiota oli päivän mittaan kulkenut ohitsemme! Tunteeni pioneeriämme kohtaan laski nopeasti alle nollarajan.

Aikansa jätteitämme tarkasteltuaan ja aivan kuis-

Lepohetki korven kätöksässä

kaamalla keskustellen lähtivät miehet taas jatkaamaan hiljaista matkaansa häviten näkyvistäni metsän suojaan. Palasin poikien luokse ja nyt oli vartiomiehemmekin jo hereillä. Nyt ei ollut oikea aika purkaa tunteitaan, vaan lähdimme kohti linjojamme, sillä odottaminen ei enää hyödyttänyt. Vihollisia liikkui metsissä, ja todennäköisesti Paukkunen oli jo palannut, koska unemme petti meidät. Emme olleet tilanteen tasalla.

Paluumatkalla kiersin jo kaukaa vihollisen majoitusalueet. Joutsenoon menevän tien ylitys oli johtaa meidät vielä kerran yllätyksen eteen. Lähestyessämme tietä harvakkossa kangasmetsässä, ei havaittu pienintäkään liikettä ja ollessamme jo

melko lähellä tietä tuli yllättäen mutkan takaa uljaan näköinen politrukki valkoisen ratsun selässä seurassaan jokin upseeri myöskin ratsain. Painuimme matalaksi mättäiden suojaan. Samassa alkoi myös komppanian vahvuisen vihollisen ohimarssi, jota ihailien seurasimme. Tässä ei vielä mitään pelättävää ollut, rauhallisesti miehet marssivat ratsastavien upseereiden jäljessä. Komppanian alkupään ja upseereiden ollessa kohdallamme alkoi kuitenkin kuulua lentokoneen surinaa. Hetkessä voimistui surina ja kaksi suomalaista hävittäjää koukasi tielle. Salamana olivat joukot metsässä ja valkoratsuinen politrukki laukkasi meitä kohti ja asetui suuren petäjän alle muutaman kymmenen metrin päähän meistä. Ensimmäisen kerran elämässäni sydämestäni kirosin omia koneita. Politrukilla olisi hyvät mahdollisuudet havaita meidät, jos vain osuisi katsomaan oikeaan suuntaan. Mutta hän tähysteli vain taivaalle, ja onneksemme eivät hävittäjät koukanneet uudestaan, joten komppania kokoontui tielle ja jatkoi matkaansa. Politrukki parka oli koko ajan tähtäimessäni ja aavistamatta, että vika-suuntaan katsominen lopettaisi hänen uransa. Mutta hyvien sattumien varassahan itsekkin olimme olleet, joten en kadehtinut häntä.

Linjojen ylitys oli nyt helpompaa, sillä nyt ei ollut edes piikkilankaesteitä tiellämme ja kaikeksi onneksi ja yllätykseksi tapasimme Paukkusen "ei kenenkään maalla". He olivat jo iltapäivällä saapuneet kohtaamispaikalle, mutta tiheästi liikkuvat vihollispartiot antoivat heille aihetta olettaa, että tuskin saapuisimme sinne. Heidän matkansa onnistui myöskin hyvin ja vieläpä tulomatallaan tuhosivat kuorma-auton tietä ylittäessään.

Ensimmäinen partiomatkamme oli päätynyt monia kokemuksia rikkaampana kuin osasimme lähtiessämme aavistaa. Mutta päätökseni, joka matkan aikana oli kypsytynyt, tulisi pitämään: yksin en lähde vapaaehtoisten matkaan.

KENEN VUORO?

Jatkosodan asematovaiheen aikana oli ajan tappaminen tärkeätä, kun ei muutakaan riistaa ollut.

Kaikki, jotka suinkin osasivat, tekivät puhdetöitä. Ne, jotka eivät muuhun kyenneet, tutkivat "neljän kuninkaan kirjaa". Sattui kerran eräessä Lempaalan korsussa, pokerinpeluun ollessa täydessä käynnissä, joku kysymään, kenen vuoro oli tehdä työ.

Pastori N. oli saapunut huomaamatta korsun-ovesta. Hän otti korttipakan, pani sen taskuunsa ja sanoi:

— Jospa nyt onkin minun vuoroni!

Sen jälkeen hän jakoi "Sotilaan virsikirjat" ja piti iltahartauden. Hartaushetken päätyttyä hän keräsi virsikirjansa, pani korttipakan takaisin pöydälle ja sanoi:

— Kenen vuoro?

Ei se peli sinä iltana enää päässyt alkamaan.

Uno Suhonen

MYYYT **SOK** OSUUSKAUPAT

SYKSYN RIEMUPAUKKU

Suomen Filmitölliisuuden
uusi elokuvafarssi

VATSA SISÄÄN- RINTA ULOS!

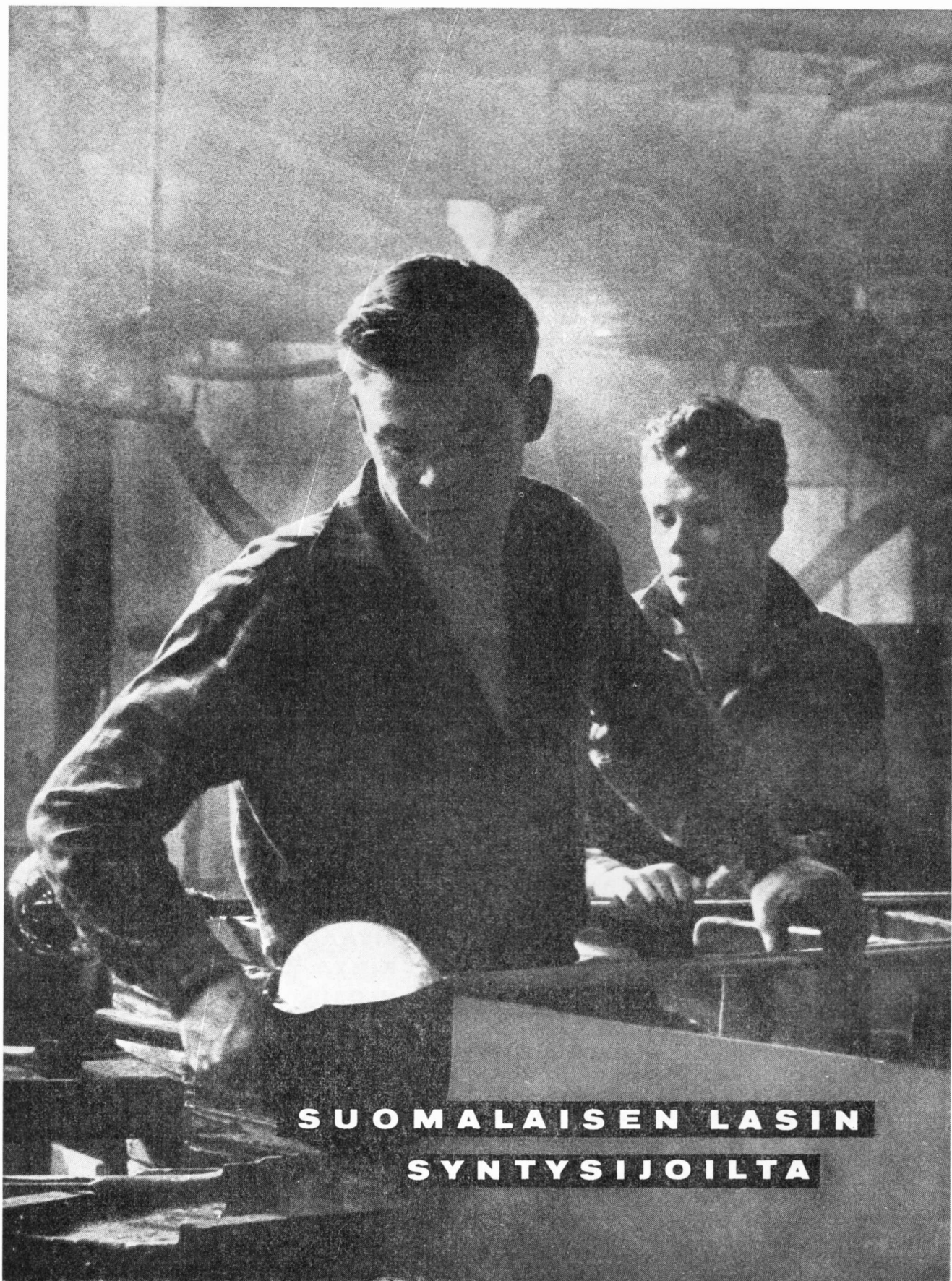
Kertomus tiukasta upseerista piukassa
tyttökoulussa

Aihe ja toteutus:
AARNE TARKAS

Piika, joka oli kapteeni: HELGE HERALA
Kapteeni, joka oli sotamies y.p.:
TOMMI RINNE

MARJATTA KALLIO + ELSA TURAKAINEN

OY. SUOMEN FILMITEOLLISUUS (SF)

**SUOMALAISEN LASIN
SYNTYSIJOILTA**

KARHULA - IITTALA

33555

OULU
JALANDER COSuomen laivanselvittäjä-
ja laiva-
meklari-
liiton
jäsen

Antrasiittia — koksia — kivihiltä

Suomen hiilikauppiait-
ten yhdistyksen jäsen

LAIVANSELVITYS-, HUOLINTA- JA AHTAUSLIIKE

Toimittaa
Teille

- maatalouskoneita
- traktoreita, autoja
- siemeniä, lannoitteita

SMK

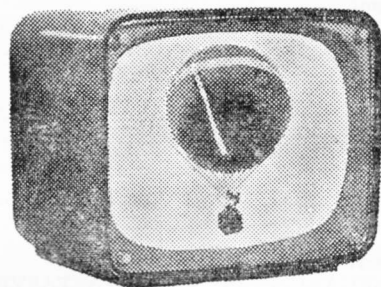
SUOMEN MAANVILJELIJAIN KAUPPA OY.

Mitä

tarvitsettekin
talonne
tarpeisiin:**SAASTAISET SIMPUT**

Talvisodan alettua saatiin komppanianpäälliköksi kadettialikersantti Erkki Setälä. Mies oli vasta kadettikoulusta päässyt ja kovin sotainen. Alussa oli hänellä vähän sopeutumisvaikeuksia joukossaan. Joulukuun 6. p:nä korotettiin Setälä vänrikiksi. Hän täyttikin paikkansa komppanianpäällikkönä erinomaisesti, haavoittui heti kärkeen ja tuli takaisin. Elettiin sitten vuodenvaihdetta 1939—40, kun luettiin lehdistä, että seuraavankin vuosikurssin kadetit, vajaan vuoden koulussa olleet ylennettiin. Setälän sisu kuohahti:

— Ne saastaiset simput!

AGA-TV 538
21"
NYT 110°

Hinta 118.000:—

AGA

— kansainvälistä kauneutta

NOPEA VARMA
PALVELU

Teidän
eduksenne**Helsingin Osakepankki**

Tammer Tehtaat Oy
TAMPERE

Hyvää palvelua K-kaupoissa

K-kauppiat ovat varautuneet täyttämään Teidän tavaratoivomuksenne. Heidän työlleen on tunnusomaisinta pyrkimys parempaan palveluun.

Kesko Oy:n ajanmukaiset varastot ja säännölliset toimitukset auttavat K-kauppiaita palvelemaan Teitä toivomallanne tavalla.

K - KAUPPA KODIN AITTA

MIESTEN SARJA

Jämerimmät kirjat viime sodista:

Behr:	Partisaanina Viron metsissä	750:—
Bekker:	Saksan laivaston taistelu ja tuho	850:—
Berthold:	Taivaalta helvettiin	800:—
Howard:	Shetlannin bussi	650:—
Korpijaakko:	Tulussa ja pakkasessa 1939—1940	750:—
Leväslaiho:	Panssarisotaa	750:—
Luukkanen:	Hävittäjälentäjänä kahdessa sodassa	600:—
Mac Lean:	Viimeinen rintama	800:—
—, —	Pako yli Jaavan meren	700:—
Montgomery:	Muistelmat	1700:—
Sakai:	Samurai	800:—

Sarjan kokonaihinta kangasselk. 9150:—

Tämän WSOY:n kust. sarjan saatte heti haltuunne 900:— mk:n kuukausimaksuin. Tilatessa ei rahaa. Lähetys rahtikuluitta.

Tilaajan nimi

Arvo tai ammatti

Postiosoite

Toimipaikka

J. SARNO

Hki, Runebergink. 25 A 23 puh. 44 43 15

Kansikuva

Selkin kylän asukkaiden erämaajärven rannalla oleva kalasauna tarjosi viihtyisää suojaa myöskin suomalaisille partiomiehille.

NUMERO 8:n KIRJOITUKSET

Kalervo Talvitie KUN "OJASEN BUNKKERI" TUHOITIIN ...	209
Jorma Nurmi "ETENETTE VÄLITTÄMÄTTÄ VIHOLLISESTA JA PESÄKKEISTÄ"	212
Hannes Närä RINTAMAJOUKOSTAAN KARANNEEN RANGAISTUKSENA ON KUOLEMA	214
T. Reponen NEUVOKAS KORPRAALI LAATOKAN SAARELLA	215
Reino Kalervo IV ARMEIJAKUNNAN VAIHEITA TALVISODASSA. RYKMENTINMOTTI	216
Antti Tyrylä VISIITILLÄ	220
Nestori Kirkola MINÄ JA MUSTINI TALVISODASSA	221
U. A. Ottonen TEIKARINSAARTA VALTAAMASSA ELOKUUSSA 1941 IV OSA	224
Matti Mikkola KOHTALON SAATTO V osa	230
Urpo Arhosuo SIITÄHÄN SE SOTAMME ALKOI	233

Aikakauslehdessä "Kansa taisteli -miehet kertovat" julkaistujen kirjoitusten, karttojen ja piirrosten osittainenkin lainaaminen ja julkaiseminen on kielletty ilman toimituksen lupaa.

**Paula - kahvista
pitää
koko
Suomen
kansa**

Pauligin Paula-kahvi on Suomen eniten myyty kahvi — tietysti, koska se on voimakasaromista ja hyvän makuista, täytätä kahvia. Hintaansa nähden Paula-kahvi on parasta mahdollista.

Muistakaa myös Pauligin pikakahvi

INSTANT Coffee

Instant Coffee merkitsee kahvia, joka on hetkessä valmista nautittavaksi. Instant Coffee on aitoa kahvia liukenevassa pulverimuodossa.

Maistakaa Tekin ja ihastukaa

-tietysti PAULIGIN kahvia

Paulig on hyvän kahvin tuottaja jo vuodesta 1876

HAVI

hiutalesaippua

on parasta pesusaippuaa hiutalemuodossa, tarkoitettu erityisesti pesukonekäyttöön.

8 pesua tavallisella pesukoneella — 6:25 pesulta — huokeaa!

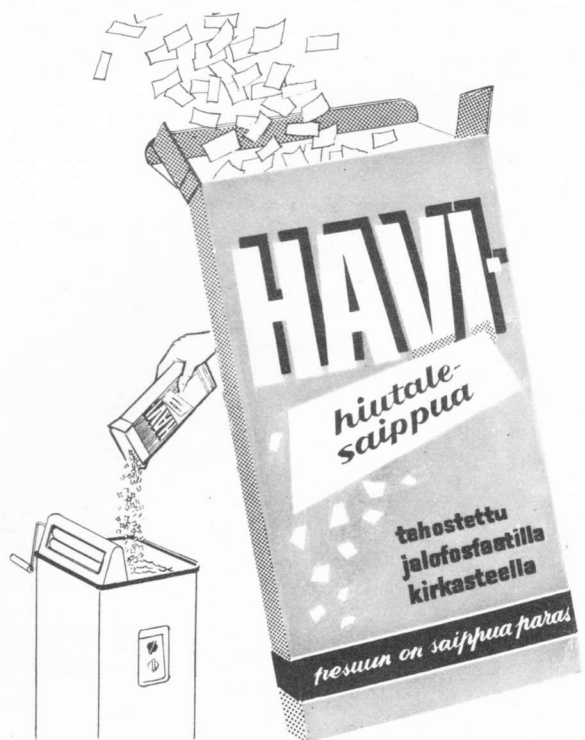
Puhdas pesusaippua — ei aiheuta ihottumia.

Erittäin tehokas kirkaste

200 gramman paketti 50:—

Pesuun on saippua paras

HAVIN OY

Laatumaaleja on turvallista ostaa...

PÖYTYÄ
KENNA VEIKKO
0643 KT

LAATU
MAALI

Hauskaa ja hyödyllistä puuhaa on maalaaminen ja lisäksi se on halvin tapa kunnostaa koti kauniiksi.

MIRANOL

on nopeasti kuivuva, korkeakiiltoinen alkydilakkamaali. Se sopii kaikkialle, missä tarvitaan kiiltävää ja kestävää maalipintaa. Kalusteet, ovet, puutarhakalusteet, polkupyörät ym. kaikki ne voidaan maalata MIRANOLilla, joka sopii niin sisä- kuin ulkokäyttöön ja sekä metalli- että puupintoihin.

Kotimme on kuin uusi . . .

Nyt ovat vaaleat ja hillityt värisävyt vallalla kotien värejä suunniteltaessa. Nopeasti kuivuvien lateksimaalien ansiosta käy kodin värien uudistaminen helposti ja kätevästi.

JOKER

lateksimaali on juuri tällainen maali. Se kuivuu puolessa tunnissa, on täysin pesua kestävä ja sillä saadaan seiniin hillitty, silkinhimmeä pinta. Sillä voidaan maalata mitä erilaisimpia pintoja, kuten rappaus-, betoni-, tiili-, pahi-, tapetti-, kuitu- ja kovalevyypintoja.

TEHO

- puurakenteisten ulkoseinien erikoismaali on saavuttanut oloissamme valtavan suosion. Kolmen viime vuoden aikana on TEHOa käytetty noin 11.761.900 neliömetrin maalaamiseen eli noin 58.000 omakotitaloa on maalattu TEHO ulkoseinämaalilla.

Mutta minkä väriseksi?

Väritysasioissa on Teille suureksi avuksi taiteilija Yki Nummen suunnittelema "Joka kodin värisuunnitteluopas". Vaikeimpia värityspulmia varten on värikau-poissa värityskaavakkeita. Täyttämällä tällaisen kaavakkeen ja lähettämällä sen meille, Te saatte väritysehdotuksen viihtyisää kotianne varten.

Pyytäkää kauppialtanne näitä maaleja selostavia esittelylehtisiä.

TIKKURILAN

VÄRITEHTAAT

— maan suurin alallaan —